

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนใน
การอนุรักษ์และสืบทอดความรู้จากคัมภีร์ภาษาล้านนา (ตัว
เมือง)ในพื้นที่เขตบริการการศึกษาของโรงเรียน
พระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม

โดย พระคงศิลป์ ภาททราวุธ และคณะ

31 ธันวาคม 2553

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบ
ทอดความรู้จากภูมิรู้ภาษาล้านนา (ตัวเมือง) ในพื้นที่เขตบริการการศึกษา
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม

คณะผู้วิจัย	สังกัด
พระคงศิลป์ ภาทราวุโธ	โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม
พระชนินทร์ ขนุดิโก	โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม
พระสุวิทย์ กิตติโก	โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม
นายเสวียน ศิริแก้ว	โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม
นางสวลินุช ศิริแก้ว	โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม
นายสุวิทย์ ฤงเสน	โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คำนำ

ร่างรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการ “การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้จากคัมภีร์ภาษาล้านนา (ตัวเมือง) ในพื้นที่เขตบริการการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม” ฉบับนี้ เป็นรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่มีการดำเนินโครงการมาแล้วเป็นระยะเวลา 14 เดือน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนาให้แก่สามเณรซึ่งเป็นนักเรียนและคนในชุมชนเพื่อศึกษาวิธีการจารภาษาล้านนา การเก็บรักษา และวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่มีในปั๊บบ้า และธรรมไบลาน เพื่อสืบค้นองค์ความรู้จากปั๊บบ้าและคัมภีร์ไบลาน และเพื่อค้นหาแนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้จากปั๊บบ้าและคัมภีร์ไบลานให้กับคนรุ่นหลังโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากวัตถุประสงค์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ทางโครงการฯ ได้มีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ไปแล้วตามที่ได้อำนาจในเล่ม การดำเนินงานในระยะ 14 เดือน เป็นเพียง การดำเนินงานเบื้องต้นสำหรับคนที่เป็กลุ่มนักวิจัยมือใหม่ ในการจัดกระบวนการวิจัย อาจยังมีเนื้อหาที่ขาดตกบกพร่องบ้าง แต่ทางโครงการ ได้พยายามดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ และได้รายงานผลการดำเนินงานตามรายละเอียดในรายงาน โดยการทำงานได้มีการจัดกิจกรรมทั้งในส่วนที่เป็นการศึกษาจากข้อมูลมือสอง และการศึกษาจากการจัดเวที สํารวจข้อมูลในพื้นที่จริง ผลที่ได้จากการดำเนินที่ผ่านมามีให้เห็นแนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้จากคัมภีร์ไบลาน รวมไปถึงพัฒนาการของตัวนักวิจัยเองที่ยังขาดความรู้อีกหลายด้านดังได้กล่าวในรายงาน หากมีข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นประการใด ทางโครงการ ฯ ขอนอับรับ และขอเจริญพรขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

พระคงศิลป์ ภาทราวุโธ และคณะ

31 มกราคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 สรุปแนวคิดเห็นของนักวิจัยและทีม	5
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน	7
- ขอบเขตการศึกษา	7
- สถานที่ดำเนินการ	7
- กลุ่มเป้าหมาย	7
- แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	8
- ประเด็นการศึกษา	8
- การวิเคราะห์และประมวลผล	19
บทที่ 4 ผลการดำเนินงานโครงการ	20
- ผลการดำเนินงานตามกิจกรรม	20
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	31
- แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้จากคัมภีร์ไบเบิล	31
- บทเรียนและประสบการณ์ของทีมวิจัย	31
- ข้อเสนอแนะ	33
ภาคผนวก	
• การจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนพระปริยัติธรรม(วัดนิโครธาราม)	40
	42
• บทความผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์(RE: Research Exploitation)	43

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

ภาษาล้านนา ถือว่าเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมทางภาษาของคนในล้านนามาตั้งแต่อดีต เพราะเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกันครอบคลุมอาณาจักรล้านนา และประเทศใกล้เคียง เช่น ประเทศจีนตอนใต้ และประเทศลาว แถบอาณาจักรล้านช้าง แม้แต่ในประเทศจีนตอนใต้ แถบมณฑลยูนนาน ปัจจุบัน ก็ยังใช้อักษรแบบนี้อยู่ควบคู่กับภาษาของเขาในการสื่อสารกัน

ในอดีตเนื่องจากวัดเป็นสถานที่เล่าเรียนภาษาล้านนา ภาษาล้านนา จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ตัวธรรม การเรียนการสอนในวัดใช้ ภาษาล้านนา หรือ ตัวธรรม เพื่อเป็นสื่อในการเรียนรู้พระธรรมอันเป็นคำสอนของพระพุทธศาสนา เรียนรู้เรื่องตำรายา เรียนรู้เรื่องโหราศาสตร์ และเรียนรู้คติธรรมคำสอนต่างๆ อันเป็นจารีตของคนล้านนา

พระภิกษุ สามเณร ที่บรรพชาอุปสมบท เข้ามาสู่พระพุทธศาสนา ในอดีตนั้นจะต้องศึกษาเรียนรู้ภาษาล้านนาทั้งด้านการอ่านและการเขียน จึงทำให้พระภิกษุสามเณรสมัยก่อนมีผลงาน เช่น ธรรมชาดก นิทานธรรม บัณฑิตเขียน หรือจารลงใบ เกี่ยวกับประวัติวัด ประวัติหมู่บ้าน กฎระเบียบของหมู่บ้าน (กรณีความไม่เข้าใจของประชาชนในหมู่บ้าน) โดยเฉพาะตำรายาสมุนไพร ที่ภูมิปัญญาของชาวบ้านได้ค้นพบ จนสามารถนำมารักษาให้หายป่วยได้ ตำราด้านโหราศาสตร์ เกี่ยวกับการหาฤกษ์ยามต่างๆ เช่น ตำราขึ้นบ้านใหม่ ฤกษ์ยามพิธีมงคลสมรส งานบรรพชา อุปสมบท ถือได้ว่าภาษาล้านนา (ตัวเมือง) มีความเด่น ความขลังอยู่ในตัว พระสงฆ์รวมทั้งพ่อครู (พ่อจ่าน) ประจำหมู่บ้านจะใช้ภาษาล้านนาในพิธีสะเดาะเคราะห์ สู้ขวัญ บูชาเทียน ในการเก็บรักษาบิณฑบาตและธรรมใบลานนั้น วัดแต่ละวัดจะมีหีบธรรม เพื่อใช้เก็บบิณฑบาต และธรรมใบลาน ที่เป็นผลงานของพระภิกษุสามเณรในแต่ละยุค เพื่อให้เป็นแหล่งค้นคว้าของอนุชนรุ่นหลัง

ระยะ 30 ปีที่ผ่านมาภาษาล้านนาอันเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรม นับวันจะถูกกลืนเลือนไปตามกระแสแห่งวัฒนธรรมใหม่ การใช้คัมภีร์อักษรล้านนามาใช้เทศนาให้ศรัทธาประชาชนได้สดับรับฟัง ก็เริ่มเลือนรางจางหาย ทำให้อนุชนรุ่นหลังเริ่มจะลืมเลือนการใช้ภาษาล้านนาภาษาที่ใช้ในการสื่อสารก็มักจะใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสาร ไม่ค่อยมีใครสนใจศึกษาอ่านหรือค้นคว้า ทั้งที่เป็นภูมิปัญญาอันยิ่งใหญ่ของบรรพบุรุษ

อำเภอท่าวังผาเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดน่านเดิมอยู่ในเขตการปกครองอำเภอปัว จ.น่าน ได้รับการยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอท่าวังผา เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2505 และต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอท่าวังผา ตั้งอยู่ ณ บ้านสบยาว หมู่ 4 ตำบลท่าวังผา จังหวัดน่าน ความเป็นมาของ ท่าวังผา ลักษณะของเกาะแก่งในแม่น้ำน่าน ซึ่งมีแต่หินผาและเป็นวังน้ำ อยู่มากมาย ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคม

ระหว่าง เมืองบัว กับ เมืองน่านในอดีต หากมุมมองด้านโบราณคดีแล้ว พบชุมชนโบราณต้นกำเนิดเมืองน่านซึ่งมีอายุกว่า 800 ปี สร้างในสมัยพญาภูคา ปฐมกษัตริย์น่าน แห่งราชวงศ์ภูคา อยู่ในท้องที่ตำบลยม (รวมจอมพระด้วย)ซึ่งในปัจจุบันยังคงสภาพสมบูรณ์อยู่ในท้องที่ บ้านเสี้ยว บ้านลอมกลาง บ้านทุ่งม้อง บ้านนาหินคม บ้านถ่อน จากสภาพชุมชนนั้นเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ เพราะมีการค้นพบกำแพงเมือง และวัดร้าง และพระพุทธรูป เป็นจำนวนมากในบริเวณลุ่มแม่น้ำย่าง ฉะนั้นท้าววังผา ในอดีตเป็นส่วนหนึ่งของเมืองบัว จึงเป็นเมืองเก่าแก่ ยุคเดียวกับสุโขทัย อำเภอกำแพงผาถือว่าเป็นอำเภอที่เป็นทางผ่านก็จริงแต่ก็ยังมีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม และมรดกที่สามารถจะสืบทอดให้กับคนรุ่นหลังได้เช่น การอ่านเขียนคัมภีร์ภาษาล้านนา การมีภาษาพูด เช่น ภาษาไทลื้อ ภาษาพื้นเมือง แต่ก็ยังเหลือน้อยเต็มทีในการอ่านการเขียนที่ถูกต้อง ถ้าจะกล่าวไปแล้วคนที่มีความรู้เรื่องการใช้ภาษาล้านนาที่เป็นแบบฉบับของคนในพื้นที่จริง ๆ ก็จะมีอยู่กับคนเก่าแก่ เช่น พ่ออาจารย์วัดนำไปใช้ในการสู่ขวัญ สงเคราะห์ หาดุกษ์ ยาม สิบชะตา บูชาเทียน(ปู่จาเตียน) เเวตงานในงานมงคล และงานอวมงคล ฯลฯ คิดเป็นร้อยละ ของคนที่รู้เรื่องภาษาล้านนาทั้งอำเภอ ประมาณ ร้อยละ 2 ส่วนเยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ นั้น อาจจะมีบางคนที่สามารถอ่านออกเขียนได้ ถือว่าการเรียนรู้ภาษาล้านนาเริ่มลดน้อยลงไป ในขณะที่เดียวกัน วัฒนธรรมข้างนอกก็คืบคลานเข้ามา ทำให้คนที่อยู่ในพื้นที่เริ่มไม่ค่อยสนใจภาษาที่เป็นของตนเอง โดยเฉพาะการเขียนภาษาล้านนา (ตัวเมือง) ในปัจจุบันภาษาล้านนา(ตัวเมือง) ได้ถูกนำไปใช้ในงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานมงคล คือการอ่านธรรมเมือง ในงานการสิบชะตา ขึ้นบ้านใหม่ งานมงคลสมรส งานทานสลาก มีการเขียนใบก้านสลาก งานอวมงคล เป็น การอ่านกรรมวาจาในการทานกรรม งานศพ การใช้บางอย่างเช่น การदानกรรมวาจา บางพื้นที่ใช้การเขียนที่เป็นภาษาสากล (ไทย) แต่การอ่านเป็นภาษาล้านนา ซึ่งแตกต่างจากการใช้ในอดีตคือ การเขียนที่เป็นตัวล้านนา(ตัวเมือง) และอ่านเป็นภาษาล้านนา(ตัวเมือง) ในอนาคตการใช้ภาษาล้านนา (ตัวเมือง)อาจจะไม่มีการเขียนที่เป็นภาษาล้านนาแต่เป็นภาษาสากล(ไทย) แทน เพราะคนที่มีความรู้เรื่องภาษาล้านนา เริ่มลดน้อยลง คนที่สนใจและอยากจะสืบทอดก็มีน้อยลงเช่นกัน ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนาให้แก่สามเณร ซึ่งเป็นนักเรียนและคนในชุมชน
2. เพื่อศึกษาวิธีการจารภาษาล้านนา การเก็บรักษา และวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่มีในปืบสาและธรรมใบลาน
3. เพื่อสืบค้นองค์ความรู้จากปืบสาและคัมภีร์ใบลาน
4. เพื่อค้นหาแนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้จากปืบสาและคัมภีร์ใบลานให้กับคนรุ่นหลังโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

คำถามหลัก

แนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้จากคัมภีร์ใบลาน ปับสา โดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน ควรเป็นอย่างไร

คำถามย่อย

1. คัมภีร์ภาษาล้านนาที่บรรพบุรุษได้จารไว้ หรือวาด หรือจารึก และเก็บไว้ในวัดหรือในหมู่บ้านนั้นมีจำนวนเท่าไร ผู้ที่จารนั้นคือใคร และจารตั้งแต่เมื่อไร มีความสำคัญอย่างไร
2. ชุมชนจะมีวิธีการในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้จากปับสา และธรรมใบลาน ได้อย่างไร

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

ก.เชิงความรู้

- 1) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สามเณรซึ่งเป็นพระนิสิต และคนในชุมชน เกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนา
- 2) องค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการจารภาษาล้านนา การเก็บรักษา และวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่มีใน ปับสาและธรรมใบลาน
- 3) องค์ความรู้ภูมิปัญญาจากปับสาและธรรมใบลานในเรื่องต่างๆ
- 4) แนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้จากคัมภีร์ภาษาล้านนาอย่างมีส่วนร่วมระหว่าง โรงเรียน วัดและชุมชน

ข.เชิงการพัฒนา

- 1) ชุมชน มีฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนา
- 2) คัมภีร์ภาษาล้านนาได้รับการอนุรักษ์เก็บรักษาอย่างเป็นระบบ
- 3) โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธารามนำความรู้จากคัมภีร์ภาษาล้านนา มาพัฒนาเป็น หลักสูตรในการเรียนการสอน

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปี 2552 ถึง เดือน ตุลาคม ปี 2553

ประเด็นการศึกษา

1. ศึกษากระบวนการสืบค้นข้อมูลคัมภีร์ใบลาน ปับสาของนักเรียนและชุมชน
2. ศึกษาวิธีการจารภาษาล้านนา
3. ศึกษากระบวนการจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนาโดยใช้ภาพถ่าย
4. ศึกษาวิธีการสอน การถ่ายทอดความรู้ที่มีใน ใบลาน ปับสาให้กับคนรุ่นหลัง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

5. ศึกษาวิธีการเก็บรักษาคัมภีร์ใบลาน ปับสา โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของวัดและชุมชน

7. นิยามศัพท์

สามเณร	หมายถึง	เยาวชนชายที่ได้เข้ารับการบรรพชาในพระพุทธศาสนา
คัมภีร์ภาษาล้านนา	หมายถึง	ใบลานหรือกระดาษสาหรือสิ่งอื่นที่มีการจารึก การวาด การเขียน หรือการจาร ที่เป็นตัวอักษรภาษาล้านนา
การอนุรักษ์	หมายถึง	การเก็บรักษาให้คงเดิม
การรักษา	หมายถึง	การเก็บไว้อย่างระมัดระวังไม่ให้เกิดการเสียหาย
การสืบทอด	หมายถึง	การสอนให้กับคนรุ่นต่อไปได้มาศึกษาเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติจริง

บทที่ 2

สรุปแนวคิดเห็นของนักวิจัยและทีม

ทางโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เห็นความสำคัญของการสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว จึงเปิดให้มีการเรียนการสอนอ่านเขียนภาษาล้านนามาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโรงเรียนมีเขตบริการการศึกษาจำนวน 32 วัด และเจ้าอาวาสทั้ง 32 วัดได้เป็นผู้ให้การอุปถัมภ์กับโรงเรียน ในด้านที่พักกับแผนการอบรมสั่งสอน รวมไปถึงการให้คำปรึกษาในการจัดการศึกษาของโรงเรียนการเรียนการสอนในเรื่องตัวเมือง จะจัดสอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในทุกระดับชั้น มีการนำคัมภีร์มาสอนให้กับนักเรียนโดยการให้มีการฝึกอ่าน ฝึกเขียน คัดลอก จากการเรียนการสอนที่ผ่านมาทำให้นักเรียนได้มีความรู้ในการอ่านพยัญชนะภาษาล้านนาได้ คิดเป็นร้อยละ 30 ของนักเรียนทั้งหมด นักเรียนที่สามารถอ่านและเขียนตัวเมืองและผสมพยัญชนะได้ คิดเป็นร้อยละ 15 ของนักเรียนทั้งหมด ที่เหลือสามารถอ่านเขียน ได้บ้าง เป็นบางตัวอย่างไรก็ตามแม้จะมีการเรียนการสอนภาษาล้านนาในโรงเรียนปริยัติธรรม ยังมีเหตุปัจจัยอีกหลายประการที่หากไม่ได้รับการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด อาจจะทำให้องค์ความรู้ภูมิปัญญาล้านนาในบั้งสา หรือธรรมบาลานสูญหายไปกาลเวลา นั่นคือ

- องค์ความรู้ภูมิปัญญาที่ถูกจารเป็นภาษาล้านนา(ตัวเมือง) ไว้ในบั้งสา หรือบันทึกลงในธรรมบาลาน ถูกจัดเก็บไว้ในหีบธรรม ไม่ได้นำออกมาเผยแพร่ให้กับอนุชนรุ่นหลัง หรือผู้ที่มีความต้องการอยากเรียนรู้ เพราะว่าเจ้าของหีบธรรมในแต่ละวัด จนถึงปราชญ์ชาวบ้าน(พ่ออาจารย์) นั้นหวงแหน เนื่องจากกลัวว่าถ้าหากนำออกมาเผยแพร่แล้วคนที่นำออกมาอาจจะทำให้บั้งสา ธรรมบาลานสูญหายได้
- ผู้ที่ต้องการศึกษาองค์ความรู้จากบั้งสาและธรรมบาลานนั้นไม่เข้าใจเนื้อหาหรือเรื่องราวที่จาร จารึกไว้อย่างถ่องแท้
- คัมภีร์บาลาน และบั้งสา เริ่มที่จะชำรุด เพราะถูกจัดเก็บโดยขาดความเอาใจใส่
- พระภิกษุสามเณรที่บวชเข้ามา หรือฆราวาสทั่วไป ไม่ค่อยเห็นความสำคัญ หรือไม่เห็นคุณค่าของคัมภีร์บาลาน หรือบั้งสา
- มีผู้ชำนาญภาษาล้านนา หรือพ่ออาจารย์ ที่มีความชำนาญ แต่ขาดเวทีให้ท่านแสดงออก จึงเป็นจุดหนึ่งที่ทำให้ปราชญ์เหล่านั้น ไม่ได้เผยแพร่ความรู้สู่อนุชนรุ่นหลัง

การจัดการกับสถานการณ์ที่ผ่านมาชุมชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของทางโรงเรียนเท่าที่ควร แต่ทางวัดบางวัดได้มีการสอนภาษาล้านนาให้กับเยาวชนที่อยู่ในเขตของวัด เช่น วัดตาลชุม ตำบลตาลชุม วัดบ้านปาง ตำบลตาลชุม วัดนิโครธาราม ตำบลป่าคา เป็นต้น ผลจากการเรียนการสอนที่ผ่านมาทำให้เยาวชนได้รับความรู้ในการรู้จักกับพยัญชนะของภาษาแต่ก็ยังผสมคำยังไม่เป็น ส่วนเรื่องการรวบรวมบั้งสา (คัมภีร์ล้านนา) ได้มีการดำเนินการ โดยการบันทึกภาพของ

คัมภีร์ไบเบิล และคัมภีร์ปื๊สา ได้มีการจัดเก็บไว้เป็นไฟล์ข้อมูล แยกเป็นเรื่อง ๆ เช่น เรื่องกรรมวาจา ธรรมมหาวิบาก ฎีกาธรรมจักรและ แยกตามวัดที่ได้รวบรวม ฝ่ายคนที่เข้าไปรวบรวมในเบื้องต้นนี้ เป็นอาจารย์ที่สอนในโรงเรียน เพื่อนำมาใช้ประกอบในการสอนนักเรียน เป็นเบื้องต้น ข้อดีของการใช้ ภาพถ่ายคือ การใช้ภาพถ่ายนั้นจะไม่ทำให้คัมภีร์หรือไบเบิลชำรุดเสียหายได้ สามารถนำมาใช้ซ้ำได้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในการรวบรวมภาพถ่ายเกิดความสนใจอยากเรียนรู้ ข้อเสียของการใช้ภาพถ่าย คือ นักเรียนไม่ได้สัมผัสกับของจริง

จากข้อดีและข้อเสียของการใช้คัมภีร์ภาษาล้านนานั้นทำให้เห็นว่า กระบวนการในการ รวบรวมข้อมูลทำให้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสนใจ อยากที่จะเรียนรู้ ภาษาล้านนาในการอ่าน และเขียนเพื่อให้เกิดการสืบทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในคัมภีร์หรือปื๊สาให้อยู่กับชุมชนต่อไปทาง คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าการรวบรวมและการสืบค้นข้อมูลโดยตัวของนักเรียนเองจะนำไปสู่การเรียนรู้จาก การปฏิบัติจริงได้ และเกิดการเรียนรู้จากความอยากรู้จากตัวของนักเรียนเอง คนที่สามารถเข้ามาช่วย ในการสืบค้นของนักเรียนก็จะเป็นเจ้าอาวาส อาจารย์วัด ชาวบ้านที่รู้เรื่องตัวเมือง บุคคลเหล่านี้มีส่วน สำคัญในการกระตุ้นให้เกิดความสนใจร่วมกัน ชาวบ้านเองก็จะเห็นความสำคัญและเกิดความสนใจ อยากเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการรวบรวมด้วย

ดังนั้นทางคณะผู้วิจัย ซึ่งอยู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม จึงได้จัดโครงการวิจัย เรื่อง “การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้จากคัมภีร์ภาษา ล้านนา (ตัวเมือง) ในพื้นที่เขตบริการการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม” เพื่อ สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้จากคัมภีร์ภาษาล้านนา (ตัวเมือง) โดยจะใช้กระบวนการจัดทำระบบฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนาเป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ ให้กับสามเณรที่เป็นพระนิสิตและคนในชุมชน ในการศึกษาองค์ความรู้ที่ถูกจารไว้ในปื๊สาและธรรม ไบเบิล ศึกษาวิธีการเก็บรักษาคัมภีร์ล้านนา และหาแนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาจาก ปื๊สาและธรรมไบเบิลร่วมกับคนในชุมชน เพื่อให้คนในยุคปัจจุบันได้เห็นคุณค่าจนสามารถนำสิ่งที่ ทรงคุณค่าในธรรมไบเบิล ปื๊สา ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้องค์ความรู้ที่เกิดจาก กระบวนการวิจัยทางโรงเรียนจะนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนการสอนในโรงเรียน ต่อไป

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน

ในการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้จากคัมภีร์ภาษาล้านนา (ตัวเมือง)ในพื้นที่เขตบริการการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธารามได้มีวิธีการศึกษาตามขั้นตอนและขอบเขตการศึกษาดังต่อไปนี้

ขอบเขตการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนการศึกษาจากข้อมูลมือสอง และส่วนการจัดเวทีสืบค้นจากคัมภีร์ของแต่ละวัด

1. ส่วนการศึกษาจากข้อมูลมือสอง ได้มีการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต สืบค้นจากเอกสารที่พอหาได้จากข้อมูลเดิม
2. ส่วนการจัดเวที มีการจัดเวทีในการดำเนินโครงการทั้งหมดจำนวน 10 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 จัดเพื่อสร้างความเข้าใจทีมวิจัย ครั้งที่ 2 จัดเวทีวางแผนกระบวนการ/แผนการทำงานร่วมกับทีมวิจัย ครั้งที่ 3 จัดเวทีนำเสนองานวิจัยต่อชุมชน ครั้งที่ 4 จัดเวทีพัฒนาศักยภาพการอ่านการเขียนตัวเมือง ครั้งที่ 5 ฝึกวิธีการถ่ายภาพคัมภีร์ภาษาล้านนา และวิธีการจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนา ครั้งที่ 6 จัดเวทีเพื่อเก็บข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนา โดยสามเณรที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม (นักเรียน) และคนที่สนใจในชุมชน ถ่ายภาพและจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์โบราณ(ทำจำนวน 10 วัด) ครั้งที่ 7 เก็บข้อมูลที่ได้เป็นฐานข้อมูล อย่างเป็นระบบง่ายต่อการค้นหา ครั้งที่ 8 จัดเวทีวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ระดับหมู่บ้าน/ระดับเครือข่าย/ตำบล ครั้งที่ 9 จัดเวทีเลือกข้อมูลประเด็นที่จะลงลึกจากข้อมูล เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้ในเรื่องนั้นๆ ครั้งที่ 10 จัดเวทีสรุปบทเรียนการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลความรู้ที่ได้นำไปปรับใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

สถานที่ดำเนินการ

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดวัดที่เป็นพื้นที่วิจัยจำนวน 10 วัด ซึ่งเป็นวัดในเขตบริการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

กลุ่มเป้าหมาย

ปราชญ์ชาวบ้าน สามเณร ผู้สนใจในพื้นที่ จำนวน 10 วัด ได้แก่

1. วัดนิโครธาราม ตำบลป่าคา
2. สำนักสงฆ์วัดห้วยโป่ง ตำบลตาลชุม
3. วัดตาลชุม ตำบลตาลชุม
4. วัดสบหนอง ตำบลตาลชุม
5. วัดชนะไพร ตำบลแสนทอง

6. วัดดอนตัน ตำบลศรีภูมิ
7. วัดมิ่งคลาราม ตำบลท่าวังผา
8. วัดราษฎร์อุดม ตำบลผาดอ
9. วัดสุคันธาราม ตำบลตาลชุม
10. วัดสุวรรณาวาส ตำบลริม

แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

- ประเภทของข้อมูล

ข้อมูลทฤษฎีภูมิ จาก อินเทอร์เน็ต เอกสารประวัติหมู่บ้าน

ข้อมูลปฐมภูมิ จาก การจัดเวที การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การสังเกต

- วิธีการเก็บข้อมูล

ส่วนที่ 1 การเก็บข้อมูลทฤษฎีภูมิ โดยการขอความอนุเคราะห์ขอข้อมูล จากแหล่งต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว และสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต

ส่วนที่ 2 การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ โดย การใช้เครื่องมือในการเก็บครั้งนี้ คือ กระบวนการจัดเวทีแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปบทเรียน (AAR) และใช้การบันทึกข้อมูล เครื่องมือเหล่านี้ได้ถูกนำมาใช้ในการจัดกระบวนการในเวทีดังในตาราง

ประเด็นการศึกษา

1. ศึกษากระบวนการสืบค้นข้อมูลคัมภีร์ใบลาน ปับสาของนักเรียนและชุมชน
2. ศึกษาวิธีการจารภาษาล้านนา
3. ศึกษากระบวนการจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนาโดยการใช้ภาพถ่าย
4. ศึกษาวิธีการสอน การถ่ายทอดความรู้ที่มีใน ใบลาน ปับสาให้กับคนรุ่นหลัง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
5. ศึกษาวิธีการเก็บรักษาคัมภีร์ใบลาน ปับสา โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของวัดและชุมชน

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ (ทำอย่างไร)	สิ่งที่ได้ / อุปสรรค
11 กันยายน 2552	- ประชุมทีมวิจัย และที่ปรึกษา โครงการ สร้างความเข้าใจร่วม ใน การ ทำโครงการ	- หัวหน้าโครงการชี้แจงความเป็นมาของโครงการและเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ให้ทีมวิจัยรับทราบ - นับว่าเป็นกิจกรรม	- ผู้วิจัยรับทราบความเป็นไปเป็นมาของโครงการตลอดถึงแนวทางการดำเนินงาน - โครงการได้รับความร่วมมือจากครูและนักเรียนได้ให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการ

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ (ทำอย่างไร)	สิ่งที่ได้ / อุปสรรค
		ทำความเข้าใจถึงเป้าหมายของการทำงานในครั้งนี้ที่ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมต่างให้ความสนใจและมีความพร้อมในการปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมาย โดยที่ยังไม่ทราบเลยว่าการทำงานแต่ละอย่างต้องมีอุปสรรคอยู่ข้างหน้าเสมอ	- อุปสรรค ความหวั่นวิตกของผู้ร่วมวิจัยในความสามารถของตนเองในการอ่านและการเขียนภาษาล้านนา และคิดว่าการลงพื้นที่พบปะประชาชนในพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเกรงว่าจะไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรเพราะตามปกติผู้รู้จะหวงความรู้ไม่ถ่ายทอดให้แก่คนอื่นโดยง่าย ๆ
8 ตุลาคม 2552	- ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาโครงการสร้างความเข้าใจร่วมในการทำโครงการ	- ประชุมแบ่งหน้าที่ผู้ร่วมวิจัยมอบหมายให้รับผิดชอบ - วางแผนกำหนดวันเวลาลงพื้นที่เป้าหมาย	- ผู้วิจัยเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองตลอดถึงเข้าใจวิธีการลงพื้นที่การจดบันทึกการถ่ายภาพเหตุการณ์ การสอบถามข้อมูลและการทำแผนที่ชุมชน - โครงการได้กำหนดการแผนงานวันเวลาที่ลงพื้นที่เป้าหมาย
9 – 13 ต.ค. 52	- ประชุมเสนอโครงการต่อชุมชน เชิญชวนผู้ที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการและเติมเต็มความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ล้านนา	- ประชุมหารือวางแผนการนำเสนอแนวคิดของโครงการและพร้อมทั้งเชิญชวนผู้สนใจเข้าร่วมโครงการในการจัดกิจกรรมในแต่ละชุมชนก็จะมีพ่ออาจารย์วัดและพี่น้องพ่อนานผู้วิจัยในแต่ละพื้นที่	- ผู้วิจัยได้มีความกล้าแสดงออกในการนำเสนอโครงการต่อชุมชนเชิญชวนเข้าร่วมโครงการและได้รับข้อคิดเห็นจากคนในชุมชน - โครงการได้ทราบแนวทางในการให้ความร่วมมือจากชุมชนโดยเฉพาะพ่ออาจารย์วัดและเจ้าอาวาส - ชุมชนได้รับทราบกิจกรรมโครงการในการอนุรักษ์คัมภีร์ภาษาล้านนา

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ (ทำอย่างไร)	สิ่งที่ได้ / อุปสรรค
		10 วัดเป้าหมายได้นำเสนอโครงการต่อชุมชนและเชิญชวนผู้ที่มีความสนใจได้เสนอความคิดเห็นและเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ	- มีผู้เข้าร่วมเวทีน้อยเนื่องจากประชาชนหรือเยาวชนในหมู่บ้านนอกจากบุคคลที่กล่าวถึงนี้แล้วต่างก็ไม่มีความรู้ด้านภาษาล้านนาและจากการสอบถามเบื้องต้นทราบว่าต่างก็เข้าใจว่าเมื่อไม่มีความรู้ด้านการอ่านภาษาล้านนาแล้วมาร่วมก็คงเป็นไปไดยากในการเข้าร่วมกิจกรรมเมื่ออ่านก็ไม่ได้เขียนก็ไม่มีจึงไม่รู้จะมาร่วมทำไมและ - คนในชุมชนคิดว่าภาษาล้านนาเป็นหน้าที่ของพระเถระเท่านั้นที่ต้องศึกษาเล่าเรียนถึงแม้จะมีการอธิบายทำความเข้าใจแสดงความความคิดเห็นต่อชุมชนก็ตาม
14 -15 ต.ค. 52	การเตรียมความพร้อมคน โดยการอบรมการอ่านและการเขียนภาษาล้านนาเบื้องต้น	- ประสานงานกับผู้มีความรู้เฉพาะด้าน เช่นพระสงฆ์ พระครูวิสุทธินนทสาร และปราชญ์ชาวบ้าน - ใช้สถานที่ที่มีผู้เชี่ยวชาญอยู่เพื่อให้เห็นของจริงในการจัดกระบวนการ - จัดอบรมโดยนิมนต์และเชิญวิทยากรมาถวายความรู้อบรมการอ่านการเขียนภาษาล้านนา	- ผู้วิจัยได้เรียนรู้หลักการอ่านการเขียนภาษาล้านนาเบื้องต้นตลอดถึงประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนาได้รู้จักกับผู้ทรงความรู้ด้านภาษาล้านนา - โครงการได้รับความร่วมมือจากวิทยากรที่ได้มาถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ - อุปสรรค ผู้วิจัยยังขาดความชำนาญในการอ่านและการเขียนภาษาล้านนา <u>อุปสรรคที่พบ</u> - การจัดกิจกรรมอยู่ที่โล่งแจ้งมากจึงใช้ LCD ค่อนข้างยาก <u>วิธีแก้ไข</u> คือการวาดภาพ การปฏิบัติจริง

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ (ทำอย่างไร)	สิ่งที่ได้ / อุปสรรค
		เบื้องต้น - สอดแทรกความรู้ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความ เข้าใจในการเก็บ ข้อมูลเป็นระยะ - สรุปบทเรียนการ อบรมร่วมกับทีม วิจัยหลัก	- พระพี่เลี้ยงหรือทีมวิจัยหลักบาง ท่านยังไม่ทราบบทบาทของตนเองใน การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น <u>วิธีแก้ไข</u> คือ นัดประชุมหารือกำหนดบทบาท หน้าที่ของทีมวิจัยให้ชัดเจนมากขึ้น - สามเณรผู้ร่วมวิจัยมีความสามารถ ในการอ่านและการเขียนในเบื้องต้น แต่ก็ยังไม่ค่อยคล่อง <u>วิธีแก้ไข</u> คือ ต้องใช้ระยะเวลาและประสบการณ์ใน การฝึกฝน
25 – 26 มี.ค. 52	ฝึกวิธีการ ถ่ายภาพคัมภีร์ ภาษาล้านนา และ วิธีการจัดทำ ฐานข้อมูลคัมภีร์ ภาษาล้านนา	- ได้รับความร่วมมือ กับทาง ทสธ. (โครงการเทคโนโลยี สารสนเทศตาม พระราชดำริ สมเด็จพระ เทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช กุมารี) และ สำนักงานพัฒนา วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีแห่งชาติ เครือข่ายภาคเหนือ มาทำการจัดอบรม ฝึกวิธีการดูแล ซ่อมแซมรักษาคัมภีร์ การถ่ายภาพคัมภีร์ ภาษาล้านนา และ วิธีการจัดทำ	- ผู้วิจัยได้มีความรู้ในการถ่ายภาพ คัมภีร์ มีความรู้ในการดูแลรักษา ซ่อมแซมคัมภีร์โบราณ และการ จัดทำฐานข้อมูลด้วยระบบ คอมพิวเตอร์ - โครงการได้รับความร่วมมือจาก หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน - ผู้เข้ารับการอบรมมีความสนใจ เป็นอย่างยิ่งที่ได้ฝึกการถ่ายภาพ และจัดเก็บข้อมูลคัมภีร์ลง ฐานข้อมูล ถือได้ว่าเป็น กระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนการสอนและเป็นการซึม ซับและสืบทอดความรู้จากคัมภีร์ ภาษาล้านนาให้กับเยาวชนอีกทาง หนึ่งอย่างน้อยก็ได้ฝึกการจัดการจัด หมวดหมู่ตามเนื้อหาที่อยู่ในปั๊บสา หรือธรรมไบลาน การถ่ายภาพ การระบุแหล่งที่มาอันเป็นการเก็บ ข้อมูลอย่างเป็นระบบง่ายต่อการ

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ (ทำอะไร)	สิ่งที่ได้ / อุปสรรค
		ฐานข้อมูลคัมภีร์ ภาษาล้านนา	ค้นหา <u>อุปสรรคที่พบ</u> - เวลาในการจัดอบรมน้อยเกินไปทำให้ผู้วิจัยขาดความชำนาญในด้านการ จัดเก็บข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ <u>วิธีแก้ไข</u> คือ ให้ทีมวิจัยฝึกฝนการ ถ่ายภาพไปพร้อมกับการทำวิจัยไป ด้วยจึงจะมีความรู้และความชำนาญ มากยิ่งขึ้น
1 ม.ค. 53 ถึง 31 ส.ค. 53	เก็บข้อมูลคัมภีร์ ภาษาล้านนา โดย สามเณรที่ศึกษา อยู่ในโรงเรียน พระปริยัติธรรม วัดนิโครธาราม (นักเรียน) และคนที่สนใจในชุมชน ถ่ายภาพและ จัดทำฐานข้อมูล คัมภีร์ใบลาน	- ประชุมวางแผน กำหนดหน้าที่ในการ ทำงานลงพื้นที่ ให้กับผู้วิจัย ณ ที่ โรงเรียน เช่น ทีม วิจัยหลักจะมีหน้าที่ คือ จัดกระบวนการ ให้เห็นภาพ คือ กิจกรรมมีอะไรบ้าง กระบวนการมี อะไรบ้าง สิ่งที่ได เป็นอย่างไร ผู้ สัมภาษณ์ ผู้จด บันทึกมีท่าที่เป็น อย่างไร ทีมวิจัยพื้นที่ ถ้าเป็น พื้นที่วัดของตนเองคน นั้นจะมีหน้าที่ในการ นำกระบวนการชวน คิดชวนคุย เณรรูปอื่น ก็จะบันทึกข้อมูลทั้ง ภาพและการพูดคุย	- ผู้วิจัยได้แนวทางในการ วางแผนปฏิบัติหน้าที่ และทราบ ข้อมูลประวัติศาสตร์และเรื่องราว ความเป็นมาของแต่ละพื้นที่ โครงการ มีฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษา ล้านนาเบื้องต้น - ชุมชนได้มีการตื่นตัวในการ อนุรักษ์คัมภีร์ภาษาล้านนา แต่มี <u>อุปสรรคที่พบ</u> - การติดต่อประสานงานกับ ปราชญ์ชาวบ้านได้ให้การตอบรับ น้อยกว่าที่คาดไว้การสื่อสารระหว่าง ผู้วิจัยกับปราชญ์ชาวบ้าน <u>วิธีแก้ไข</u> ให้มีการออกหนังสือให้ผู้ใหญ่บ้าน ประกาศเสียงตามสายเพื่อเป็นการ ประชาสัมพันธ์ไปในตัว - ปราชญ์ไม่ค่อยมีเวลาให้กับทีม วิจัย <u>วิธีแก้ไข</u> คือ ไปในเวลา ที่ปราชญ์ชาวบ้านว่าง - ความไม่ชัดเจนชำนาญด้านภาษา ล้านนาของทีมวิจัยและปราชญ์ใน พื้นที่ <u>วิธีแก้ไข</u> คือ ร่วมเรียนรู้ไปกับ

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ (ทำอย่างไร)	สิ่งที่ได้ / อุปสรรค
		เป็นต้น อีกทั้งยังมีการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าในการลงพื้นที่แต่ละครั้ง - ในการลงพื้นที่แต่ละครั้งพี่เลี้ยงได้ให้คำแนะนำในการทำกิจกรรม - แต่ละกลุ่มพร้อมกับปราชญ์ในพื้นที่ร่วมระดมสมองทำแผนที่ชุมชนที่อยู่ของปราชญ์ชาวบ้าน - ผู้วิจัยสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านเพื่อเก็บข้อมูล - ผู้วิจัยบันทึกภาพจัดทำฐานข้อมูล - สรุปบทเรียนการจัดเวทีแต่ละครั้งเพื่อนำไปปรับแก้ไขกันใหม่ในครั้งต่อไป	ปราชญ์และทีมวิจัยแต่ละพื้นที่ - การเดินทางล่าช้าของผู้วิจัยในการลงพื้นที่ในแต่ละครั้ง <u>วิธีแก้ไข</u> นัดกับทีมให้เร็วขึ้นเพื่อให้ไปถึงพื้นที่ได้ตรงเวลา - ทีมวิจัยมีภาระในศึกษาเล่าเรียนและการปฏิบัติศาสนกิจไม่สามารถให้เวลาสำหรับการวิจัยได้อย่างเต็มที่ <u>วิธีแก้ไข</u> คือ ใช้เวลาวันพระ หรือเวลาที่ว่างของผู้วิจัยเป็นหลัก - ปราชญ์ที่ทรงภูมิความรู้อย่างแท้จริงในพื้นที่หายาก - ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2549 ทำให้คัมภีร์ได้รับการเสียหาย และบางพื้นที่มิได้มีการจัดเก็บคัมภีร์ไว้เป็นอย่างดีแล้วจึงไม่อนุญาตให้ทีมวิจัยได้สำรวจทำการเก็บข้อมูล <u>วิธีแก้ไข</u> ได้ทำปริวรรต เอาเฉพาะที่มีและศึกษาเท่าที่มีในพื้นที่จริง
1 ม.ค. 53 ถึง 31 ส.ค. 53	เก็บข้อมูลที่ได้เป็นฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบง่ายต่อการค้นหา	- ประชุมทีมวิจัยแบ่งหน้าที่ การถ่ายภาพ การตกแต่งภาพ การจัดลำดับภาพ ข้อมูลบันทึกข้อมูล - ดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ใน	- ทีมวิจัยได้เพิ่มทักษะการถ่ายภาพ การตกแต่งภาพ การจัดลำดับข้อมูลภาพและการดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ - โครงการได้มีฐานข้อมูลภาษาล้านนาเบื้องต้น - ชุมชนได้มีความตระหนักในการ

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ (ทำอย่างไร)	สิ่งที่ได้ / อุปสรรค
		โรงเรียนพระปริยัติ ธรรมวัดนิโครธาราม	อนุรักษ์คัมภีร์ภาษาล้านนา - อุปสรรค - ผู้วิจัยไม่มีความชำนาญในการใช้โปรแกรมตัดต่อภาพให้มีคุณภาพได้ - ขาดความชำนาญในโปรแกรมจัดระบบทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนา - อุปกรณ์ไม่พร้อมเช่น กล้องถ่ายภาพที่มีคุณภาพ ขาดตั้งกล้อง อุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพ
1 ส.ค. 53 ถึง 31 ต.ค. 53	จัดเวทีวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ระดับหมู่บ้าน/ ระดับเครือข่าย/ ตำบล	- ประชุมทีมวิจัยเตรียมข้อมูลนำเสนอต่อเวที - จัดเวทีวิเคราะห์ข้อมูล	จากการจัดเวทีสังเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการนำเสนอข้อมูลวิธีการอนุรักษ์ภาษาล้านนาและสอบถามความคิดเห็นต่อกิจกรรมโครงการนี้โดยการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมเวทีจึงได้แนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้จากป๊าสาและคัมภีร์โบราณไว้ดังนี้ - การนำเสนอกระตุ้นให้เกิดความสนใจ - จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาล้านนา - การสนับสนุนการใช้อักษรภาษาล้านนาควบคู่กับอักษรภาษาไทย - สนับสนุนการวิจัยด้านภาษาล้านนาอย่างต่อเนื่อง

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ (ทำอย่างไร)	สิ่งที่ได้ / อุปสรรค
			- ให้การยกย่องผู้ทรงความรู้ทางด้านอักษรภาษาล้านนา - ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลจากการวิเคราะห์จากเวที - โครงการได้มีข้อมูลที่ได้รับการวิเคราะห์จากเวที - ชุมชนได้มีความตื่นตัวในการอนุรักษ์คัมภีร์ภาษาล้านนามีทำที่ที่พร้อมให้การสนับสนุนโดยผ่านทางองค์การบริหารส่วนตำบล <u>อุปสรรคที่พบ</u> - ปราชญ์ที่ทรงภูมิความรู้มาเข้าร่วมเวทิน้อย ผู้เข้าร่วมเวทีส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านและเด็กจึงไม่ค่อยได้รับข้อเสนอแนะเท่าที่ควร <u>วิธีแก้ไข</u> ให้ผู้ร่วมวิจัยในพื้นที่ประสานงานกับปราชญ์ที่มีความรู้ให้มากขึ้นเพราะจะมองเห็นคนในชุมชนได้มากกว่า
1 ก.ย. 53 ถึง 31 ต.ค. 53	จัดเวทีเลือกข้อมูลประเด็นที่จะลงลึกจากข้อมูล เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้ในเรื่องนั้นๆ	- ประชุมทีมวิจัยเลือกข้อมูลประเด็นที่จะลงลึกจากข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้ - ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ทรงความรู้ประเด็นการใช้ประโยชน์จากคัมภีร์ภาษาล้านนา	ได้ประเด็นที่เป็นจุดเด่นในคัมภีร์ไบลาน(คัมภีร์ส่วนใหญ่เป็นไบลาน) ก็จะเป็นการบันทึกทำียบทที่ทำให้ทราบถึงอายุและความปรารถนาความรู้สักในขณะนั้นของผู้จาร ดังนั้นจึงกำหนดให้ผู้ร่วมวิจัยได้ทำการฝึกอ่านเฉพาะตอนนี้นก่อนโดยมีผู้ทรงภูมิปัญญาเป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้ฝึกและให้บันทึกข้อมูลในการศึกษาในครั้งนี้ ทีมวิจัยได้ทำการฝึกอ่านและได้บันทึกประวัติความเป็นอักษรภาษาไทย

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ (ทำอย่างไร)	สิ่งที่ได้ / อุปสรรค
		-	อันจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้ร่วมวิจัยหรือผู้เรียนภาษาล้านนาได้รับรู้ความรู้สึกนึกคิดของคนในสมัยนั้นด้วยผู้วิจัยคิดว่าส่วนนี้เป็นประเด็นสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนภาษาล้านนามีความสนใจใคร่อยากเรียนรู้ภาษาล้านนามากยิ่งขึ้นและมีความสุขที่จะทำการสืบค้นข้อมูลจากคัมภีร์ต่อไป <u>สิ่งที่ได้</u> - ผู้วิจัยได้ทราบประเด็นในการเลือกข้อมูลประเด็นสำคัญในคัมภีร์เพื่อเป็นแนวทางการอนุรักษ์ - โครงการได้ข้อมูลพื้นฐานประเด็นสำคัญเบื้องต้นจากการเลือกของผู้วิจัย - ชุมชนได้ทราบถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ
9 พ.ย. 53	สรุปบทเรียนการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลความรู้ที่ได้นำไปปรับใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน	- ออกหนังสือเชิญผู้มีส่วนร่วมเข้าร่วมประชุม - ประชุมสรุปบทเรียนการทำงานวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ และปรับมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน -	กิจกรรมนี้ทำให้ทีมวิจัยรู้ว่าผู้ที่ให้ ความสนใจศึกษาภาษาล้านนาต้องเป็นผู้ที่จะต้องใช้ประโยชน์จากภาษา ล้านนาโดยเฉพาะในพิธีกรรมต่างๆ บุคคลที่ให้ความสนใจมักจะเป็นผู้ที่ เคยบวชเรียนมาแล้วหรือเป็น พระภิกษุสามเณรที่อาจจะจำเป็นต้อง ใช้ในพิธีกรรมต่างๆในวัฒนธรรมพื้น บ้านเมืองเหนือของเรา - ในกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถเพิ่มกิจกรรมการอนุรักษ์ ภาษาล้านนาลงในแผนการสอน เพื่อให้เกิดความสำนึกหวงแหน

วันที่	กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ (ทำอย่างไร)	สิ่งที่ได้ / อุปสรรค
			สมบัติอันมีคุณค่าคือภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ส่งต่อสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันและสามารถนำข้อมูลจากฐานข้อมูลมาเป็นแบบฝึกหัดในการอ่านเหมือนประหนึ่งว่าได้อ่านจากจากคัมภีร์จริงๆ - ผู้วิจัยได้รับทราบผลสำเร็จของโครงการและรับทราบข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุม - โครงการได้ แนวทางในการอนุรักษ์ภาษาล้านนา - ชุมชนได้มีความตื่นตัวในการให้การสนับสนุนโครงการอนุรักษ์ภาษาล้านนาโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีทำให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ <u>อุปสรรคที่พบ</u> ปราชญ์ผู้ทรงความรู้มีภารกิจไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการสรุปกิจกรรมนี้ได้ทั้งหมด <u>วิธีแก้ไข</u> คือ การได้ปราชญ์ผู้ทรงความรู้บางท่านมาให้แนวคิดและวิธีการอนุรักษ์ อีกทั้งยังเชิญผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนงานการอนุรักษ์ให้เกิดขึ้นต่อไปคือ สภาวัฒนธรรมตำบลป่าคา
10 พ.ย. 53 ถึง 31 ธ.ค. 53	การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์	- ประชุมที่ ม.วิจัย จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์	- ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดทำรายงานร่วมกัน - โครงการได้มีรายงานฉบับสมบูรณ์

ทีมวิจัย

1. พระคงศิลป์ ภัททราวุธ	ตำแหน่ง	ครูใหญ่โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม
2. พระชนินทร์ ขนุดิโก	ตำแหน่ง	ครูสอน
3. พระสุวิทย์ กิตติโก	ตำแหน่ง	ครูสอน
4. นายเสวียน ศิริแก้ว	ตำแหน่ง	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
5. นางสาวลนุช ศิริแก้ว	ตำแหน่ง	ครูสอน
6. นายสุวิทย์ ฤงเสน	ตำแหน่ง	ครูสอน

ทีมที่ปรึกษา

1. พระครูพรหมวีรสุนทร	ตำแหน่ง	เจ้าคณะอำเภอท่าวังผา
2. พระครูอุปถัมภ์นันทกิจ	ตำแหน่ง	รองเจ้าคณะอำเภอท่าวังผา
3. พระครูวิสุทธินนทสาร	ตำแหน่ง	เจ้าคณะตำบลตาลชุม
4. พระครูพินิจนันทการ	ตำแหน่ง	เจ้าคณะตำบลป่าคา

ทีมร่วมวิจัย

1. พระครูสมุห์ชาญชัย จารุณโร	วัดดอนแก้ว	ตำบลตาลชุม
2. พระมหาธารนัส สุทธสีโล	วัดนิโครธาราม	ตำบลป่าคา
3. พระไอศูรย์ ชยลงกูโร	วัดหนองบัว	ตำบลป่าคา
4. สามเณรสิทธิติพงษ์ อินธรรม	วัดดอนตัน	ตำบลศรีภูมิ
5. สามเณรเจตนิพัทธ์ จิตติะ	วัดราษฎร์อุดม	ตำบลผาตอ
6. สามเณรอุกฤษณ์ คำรัตน์	วัดห้วยโป่ง	ตำบลตาลชุม
7. สามเณรกิตติกร การินทร์	วัดสบหนอง	ตำบลตาลชุม
8. สามเณรผดุงเกียรติ ต๊ะวิไชย	วัดสุคันธาราม	ตำบลตาลชุม
9. สามเณรอนุศิษฐ์ อุทธิยา	วัดนาทราย	ตำบลแสนทอง
10. สามเณรกิตติพิศ ธรรมศิริ	วัดชนะไพร	ตำบลแสนทอง
11. สามเณรพงษ์พันธ์ มังคละ	วัดตาลชุม	ตำบลตาลชุม
12. สามเณรวีระศักดิ์ ไชยวงศ์	วัดนิโครธาราม	ตำบลป่าคา
13. สามเณรกิตติพัฒน์ อินตะ	วัดดอนตัน	ตำบลศรีภูมิ
14. สามเณรเจนณรงค์ ทะนะอัน	วัดนิโครธาราม	ตำบลป่าคา

คณะวิทยากร

นายทองศักดิ์ โนราช	บ้านตาลชุม ตำบลตาลชุม
นายอินแปลง กุณา	บ้านดอนตัน ตำบลศรีภูมิ

นายอินเหลา	ไชยสาร	บ้านท่าคำ ตำบลริม
นายเปลี่ยน	คำรัตน์	บ้านห้วยโป่ง ตำบลตาลชุม
นายบุญเลิศ	อินไชย	บ้านแฮะ ตำบลแสนทอง
นายแสวง	ติะวิไชย	บ้านปง ตำบลตาลชุม
นายอินคำ	ธนะ	บ้านสบหนอง ตำบลตาลชุม

ผู้สนับสนุน

ทสรช. (โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)

การวิเคราะห์และประมวลผล

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาได้มีการเก็บข้อมูลหลายรูปแบบ เช่น การเก็บข้อมูลมือสอง ประวัติหมู่บ้าน อินเทอร์เน็ต และจากการจัดเวทีต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว เช่น การจัดเวทีการสืบค้นข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้าน การทำแผนที่ชุมชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมกับชุมชนในเวที การจัดเวทีพัฒนาศักยภาพให้นักวิจัยได้เกิดการเตรียมตัวก่อนลงพื้นที่ การอบรมการจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์โบราณ จึงมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดย วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์เป้าหมายการทำงาน การเล่าเรื่องความประทับใจกับการสำรวจ สืบค้นข้อมูลจากการดำเนินงานในเวทีทำให้ทีมวิจัยเองเกิดองค์ความรู้ในการจัดเก็บข้อมูลได้มากขึ้นและเป็นการสืบทอดองค์ความรู้ให้กับคนรุ่นหลังได้อีกทางหนึ่ง

บทที่ 4

ผลของการวิจัย

4.1 การจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนา

ในการจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนาทางโรงเรียนได้ประสานความร่วมมือกับทาง
ทสรข. (โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี) ซึ่งได้รับการสานงานความช่วยเหลือโดย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
แห่งชาติ เครือข่ายภาคเหนือ มาทำการจัดอบรมในการจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนา

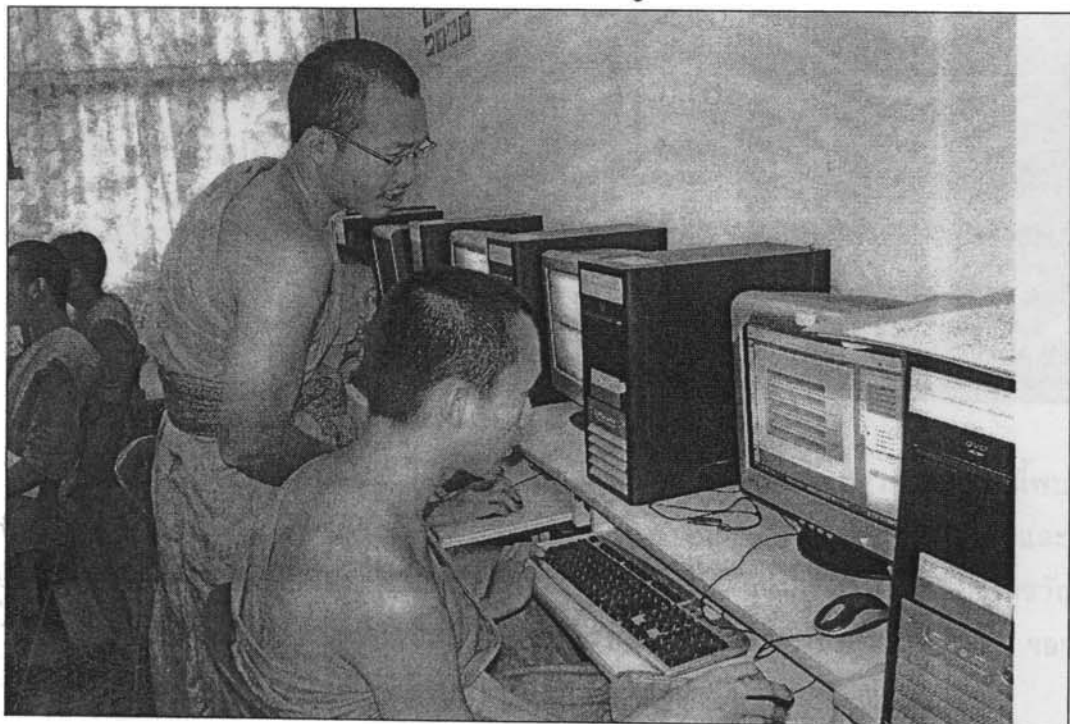
ภาพที่ 4.1 ฝึกอบรมการจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนา

ภาพที่ 4.2 สามเณรที่ร่วมวิจัยฝึกการถ่ายภาพด้วยกล้องวีดิโอ

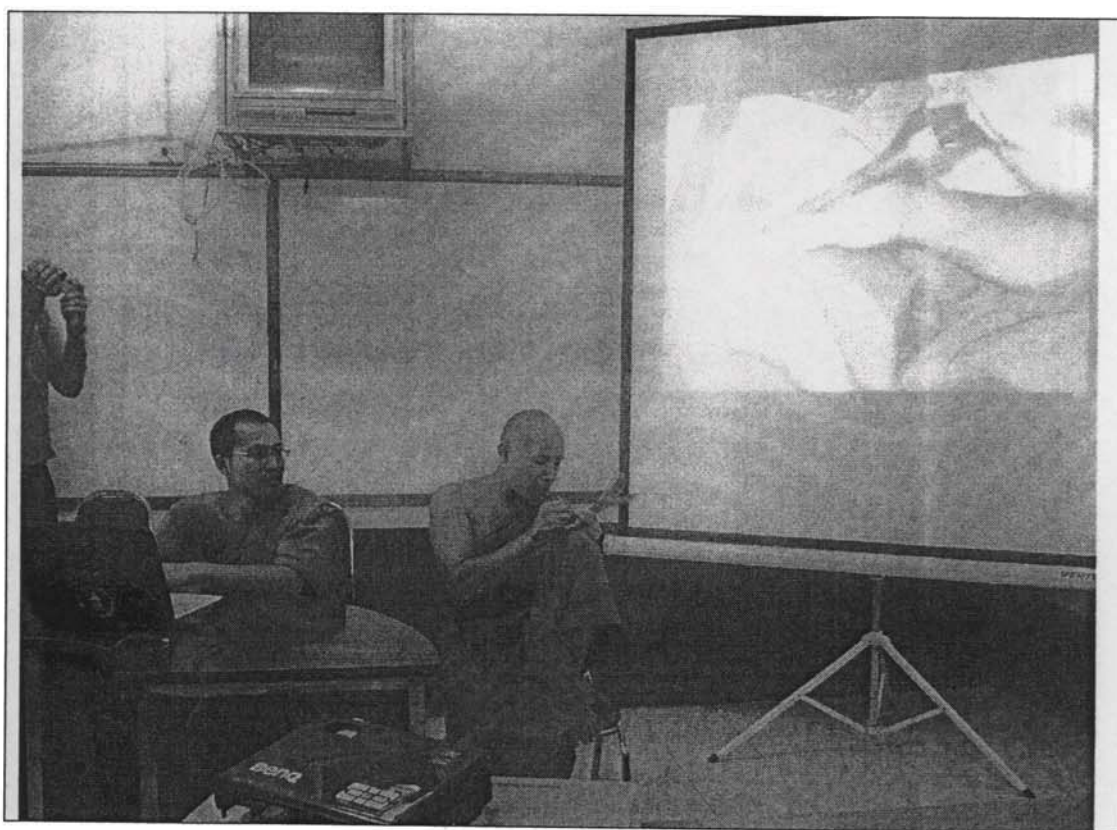
ภาพที่ 4.3 สามเณรที่ร่วมวิจัยฝึกการทำคลังข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์

4.2 วิธีการจารภาษาล้านนาการเก็บรักษาและวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่มีในปื๊สาและธรรมเนียมโบราณ

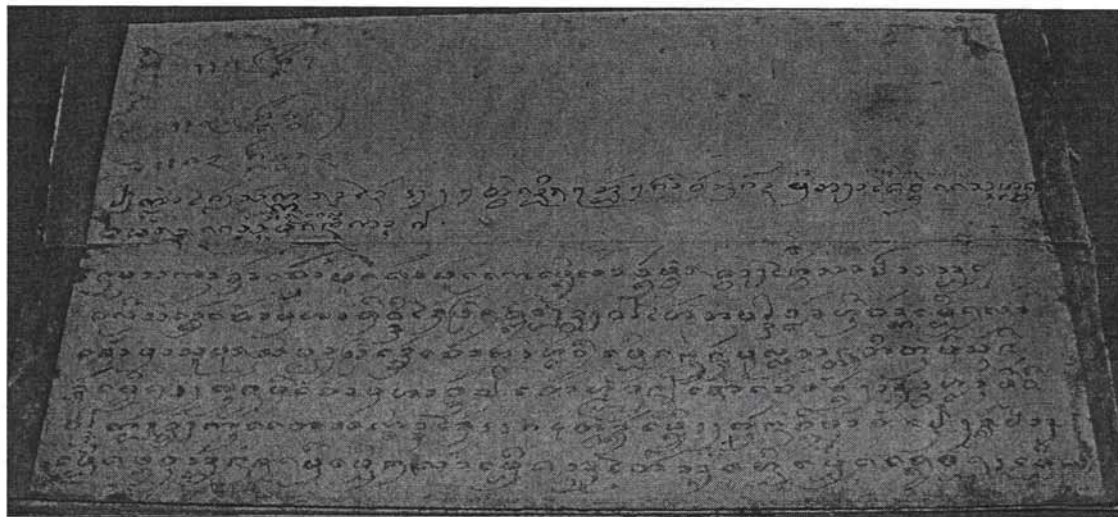
วิธีการจารภาษาล้านนาลงบนใบลานอันเป็นวิธีแห่งภูมิปัญญาในการถ่ายทอดความรู้จากบรรพบุรุษสู่คนรุ่นหลังซึ่งปัจจุบันนี้จะหาผู้ที่มีภูมิปัญญาวิธีการจารใบลานในท้องถิ่นแทบจะไม่มีหลงเหลือในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทางทีมวิจัยได้รับความอนุเคราะห์จาก พระจตุพล จิตตสวโร พระศุภชัย ชยสุโก และนายเกริก อัครชิโนเรศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กรุณาบรรยายสรุปให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการจารและได้สาธิตวิธีการจารใบลานรวมทั้งได้ทำการฝึกอบรมวิธีการเก็บรักษาคัมภีร์ใบลาน

ภาพที่ 4.4 วิทยากรกำลังสาธิตวิธีการจารใบลาน

ส่วนในการถ่ายทอดความรู้ที่มีในปื๊สาและธรรมเนียมโบราณในการศึกษาครั้งนี้พบว่ามีการถ่ายทอดความรู้เพื่อการใช้งานด้านพิธีกรรมเท่านั้นบุคคลที่รับการถ่ายทอดและเป็นผู้ใช้งานส่วนใหญ่ได้แก่ พระภิกษุสามเณร และพ่ออาจารย์วัด (พ่ออาจารย์) นำไปใช้ในการสืบทอด ส่งเคราะห์ หาฤกษ์ ยาม สืบชะตา บูชาเทียน(ปู้จาเตียน) เเวรตานในงานมงคล และงานอวมงคล ฯลฯ ซึ่งบางส่วนได้มีการปรีวรระเป็นอักษรภาษาไทย

ภาพที่ 4.6 การสืบค้นองค์ความรู้จากปืบสาและคัมภีร์โบราณประวัติศาสตร์ชุมชน

ภาพที่ 4.7 การปริวรรตให้เป็นอักษรภาษาไทย
ประวัติศาสตร์ชุมชน

๑๑๗๖ ครั้งถ้วน ๑

๑๑๗๗ ครั้งถ้วน ๒

๑๑๘๓ ครั้งถ้วน ๓

ปีก่ำไก่ ตักราช ได้ ๑๒๐๕ ตัวเดือน ๗ ออก ๕ ค่ำ วันอังคาร มีพญาไชยวงแสนหลวง
ธรรมราชแสนมโนการแล

“นมัสการ ข้าเจ้าผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งมาจากเมืองลำทั้งมวลเหล่านี้ ถวายไหว้สาผาละของบุลี
สมเด็จพระเจ้ามหาชีวิต ได้ทรงทราบด้วยฝ่าใต้พระบาททั้งหลายหนีมาจากเมืองลำ เข้ามาสู่บุญ
สมภารสมเด็จพระเจ้าฟ้าหลวงเมืองน่านนั้น มูละสันติตันมีจะนี้ ดังเมืองสิบสองปันนา มีเจ้ามหาวังและ
เจ้าหม่อมน้อย เขาเจ้าทั้งสองอาวหลาน มีวิวาทกับด้วยกัน แต่สักขาดตักราช ได้๑๑๘๔ โต
(พ.ศ. ๒๓๖๕ ค.ศ. ๑๘๒๒ ร.ศ. ๔๑) ดังเมืองสิบสองปันนา จึงมาจักเป็นสองครั้งฝ่ายเมืองตางวัน
ออกน้ำของ มีเมืองลำ, เมืองอุไต, อุเหนือ เมืองเจียงตองหนึ่งเมือง.....

4.4 แนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้จากปืบสาและคัมภีร์โบราณ

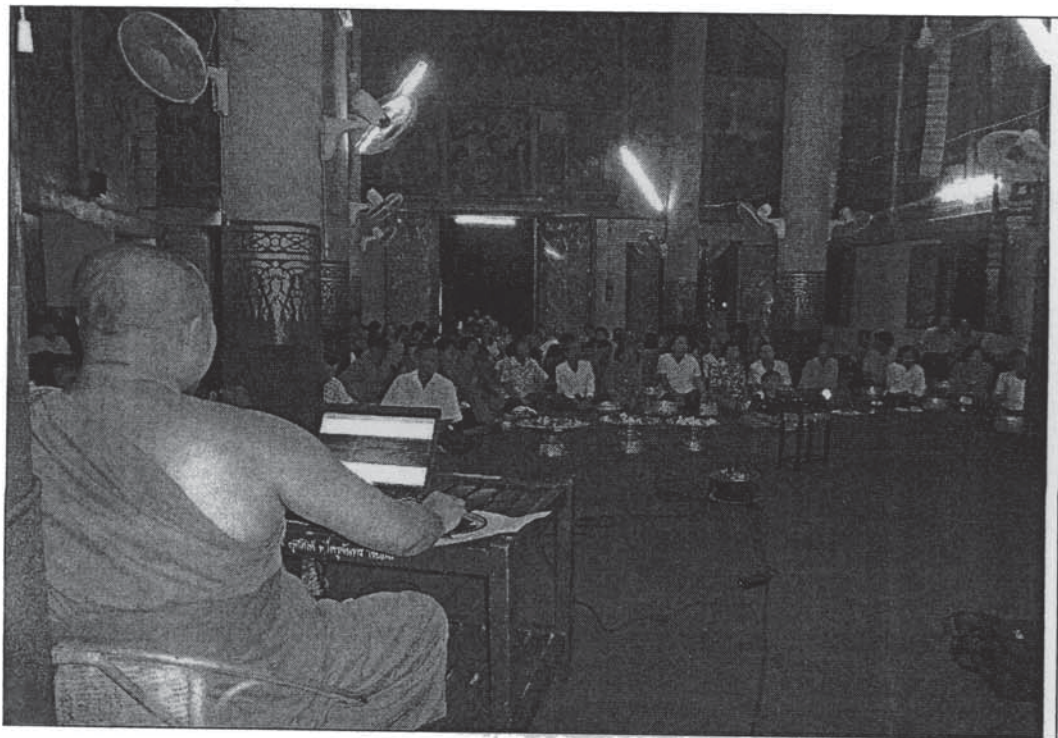
ให้กับคนรุ่นหลังโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้จากปืบสาและคัมภีร์โบราณให้กับคน
รุ่นหลังโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้ทรงความรู้ด้านภาษาล้านนาในชุมชน
ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยผ่านการบวชเรียนมาก่อนในอดีตต่างก็มีความปรารถนาในการที่จะถ่ายทอด
องค์ความรู้ทางด้านภาษาล้านนาเพียงแต่ว่าคนรุ่นหลังยังไม่ค่อยมองเห็นความสำคัญคุณค่าและองค์

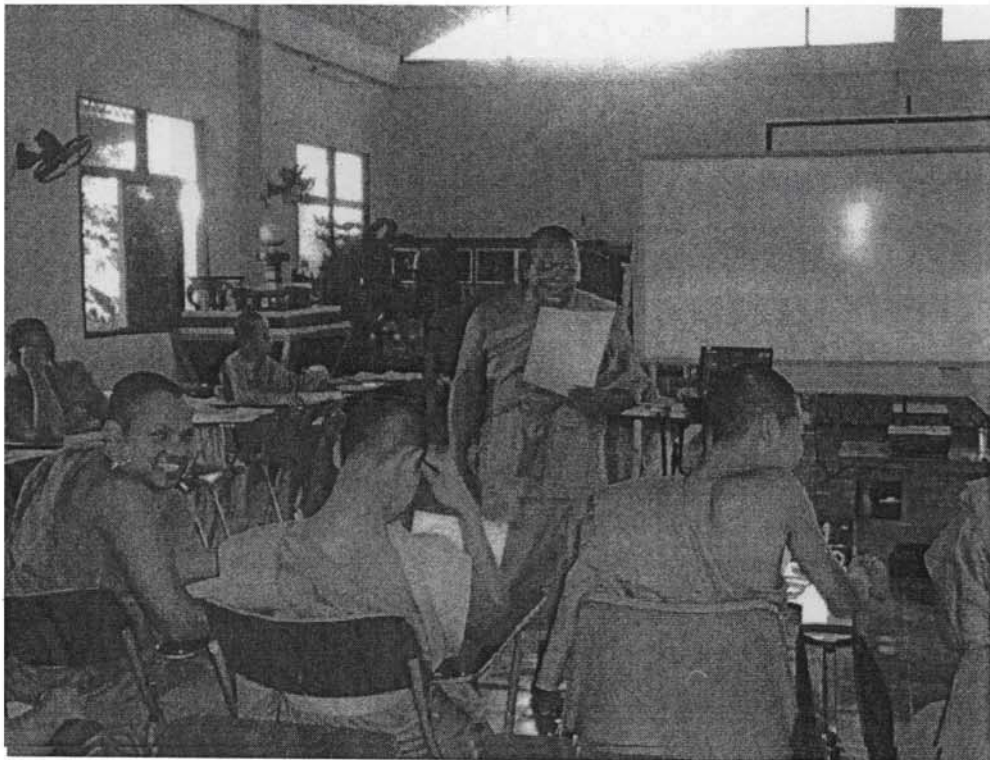
ความรู้ที่มีอยู่ในคัมภีร์โบราณเหล่านี้จากเวทีได้สรุปแนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้จาก
ป้าสาและคัมภีร์โบราณไว้ดังนี้

- 1) การนำเสนอกระตุ้นเพื่อให้คนในชุมชนได้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของ
องค์ความรู้ที่มีอยู่ในคัมภีร์โบราณ
- 2) จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาล้านนาทุกโรงเรียนในท้องถิ่นภาคเหนือ
- 3) ทุกภาคส่วนสนับสนุนการใช้อักษรภาษาล้านนาอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
ควบคู่กับอักษรภาษาไทย
- 4) สนับสนุนการวิจัยองค์ความรู้จากคัมภีร์ภาษาล้านนา
- 5) ให้การยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงความรู้ทางด้านอักษรภาษาล้านนา

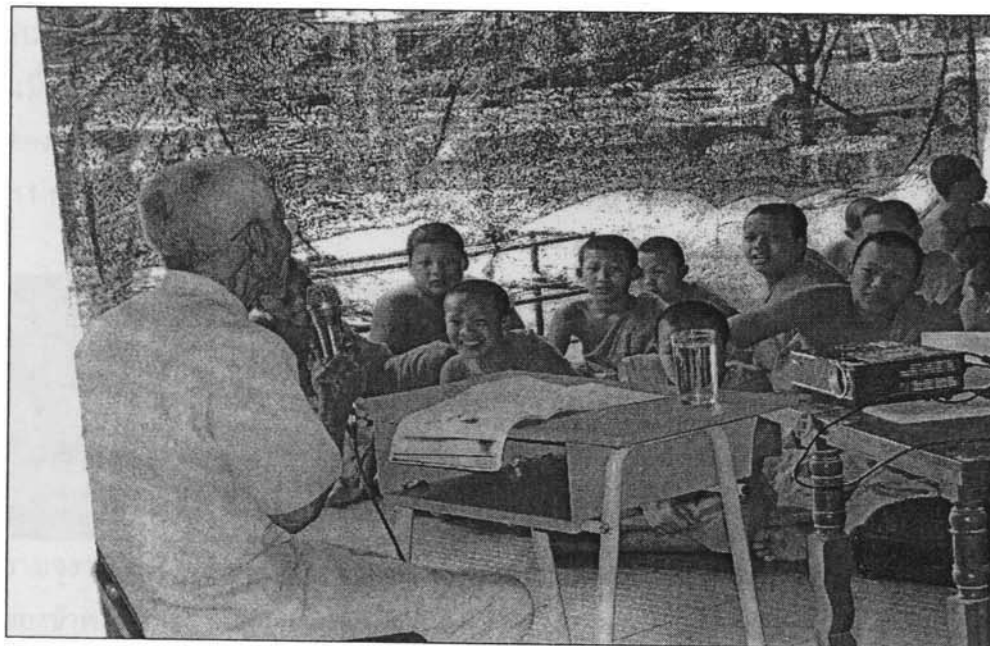
ภาพที่ 4.7 การนำเสนอกระตุ้นให้คนในชุมชนได้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญขององค์ความรู้ที่มีอยู่
ในคัมภีร์โบราณ

ภาพที่ 4.8 การเรียนการสอนภาษาล้านนา

ภาพที่ 4.9 ยกย่องผู้ทรงภูมิความรู้ให้เกิดความภาคภูมิใจโดยการเชิญมาเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ

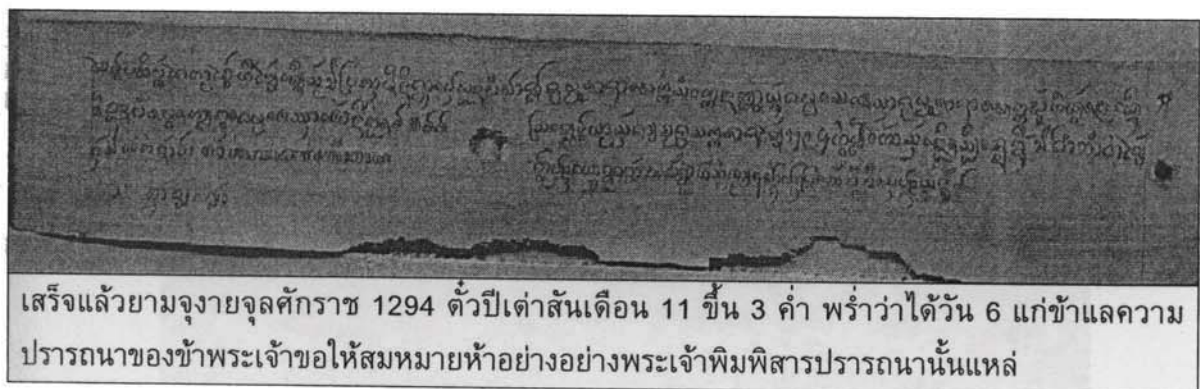

ภาพที่ 4.10 นำเสนอทุกภาคส่วนเพื่อขอการสนับสนุนการใช้ภาษาล้านนา

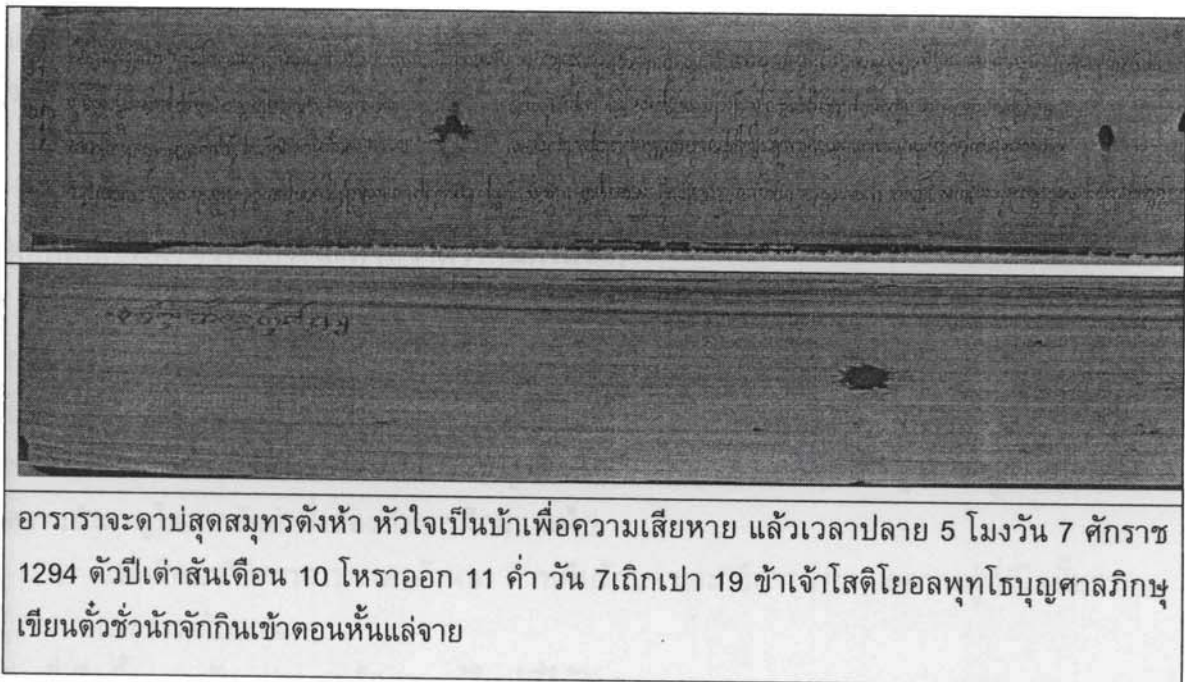

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่าในแต่ละวัดมีปริมาณคัมภีร์ที่แตกต่างกันไปและด้วยในการทำงานในครั้งนี้จึงได้ระดมทีมวิจัยทำการจัดทำความสะอาดคัมภีร์และทำการรวบรวมจัดเก็บรักษาไว้เป็นเบื้องต้นพร้อมกันนี้ได้ทำการตรวจสอบคัมภีร์บางส่วนเพื่อให้ทราบว่าใครเป็นผู้จาร และจารตั้งแต่เมื่อไร และได้ถอดความปริวรรตเป็นภาษาไทยเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและความปรารถนาของผู้จารในสมัยนั้นเป็นบางส่วน

ภาพที่ 4.11 การปริวรรตส่วนที่เป็นใจความสำคัญในคัมภีร์ไบลาน

ภาพที่ 4.12 การปริวรรตส่วนที่เป็นใจความสำคัญในคัมภีร์ไบลานอีกแบบหนึ่ง

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จากการสอบถามผู้คุยจากเวทีนำเสนอข้อมูลในหมู่บ้านต่าง ๆ พบว่าแนวทางของชุมชนจะมีวิธีการในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้จากปิตุภูมิโบราณดังวิธีการ ดังสรุปรายละเอียดในข้อที่ 4.4

ภาพที่ 4.13 การสอบถามผู้คุยจากเวทีนำเสนอข้อมูลในหมู่บ้านต่าง ๆ ถึงแนวทางการอนุรักษ์คัมภีร์ภาษาล้านนา

ผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ ความรู้ใหม่ที่ได้รับพร้อมการเกิดจิตสำนึกการปฏิบัติการทางสังคมที่เกิดขึ้นรวมทั้งกลไกการจัดการที่เป็นรูปร่างอันเกิดจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จากวัตถุประสงค์

1. เพื่อรู้เกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนาให้แก่สามเณรซึ่งเป็นนักเรียนและคนในชุมชน

ผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ (ความรู้ใหม่ที่ได้รับ)

ในการจัดอบรมการจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนาให้แก่สามเณรซึ่งได้รับความสนใจเป็นอย่างมากอาจเป็นเป็นสิ่งใหม่และได้ฝึกใช้เทคโนโลยีใหม่ที่ยังไม่เคยเรียนรู้มาก่อนส่วนนี้เป็นไปตามโครงการที่คาดหวังไว้ว่าจะใช้เทคโนโลยีนี้เองถึงความสนใจของเยาวชนให้เห็นความสำคัญของคัมภีร์ภาษาล้านนาผลการอบรมสามเณรส่วนใหญ่มีความเข้าใจในระบบการจัดทำฐานข้อมูลแต่อย่างขาดความชำนาญในการจัดทำซึ่งต้องทำการฝึกฝนต่อไป

2. เพื่อศึกษาวิธีการจารภาษาล้านนา การเก็บรักษา และวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่มีในปืสาและธรรมไบลาน

ผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ (ความรู้ใหม่ที่ได้รับ)

ในกระบวนการศึกษาวิธีการจารภาษาล้านนาและการเก็บรักษาทางคณะที่มิวิจัยได้รับความรู้จากทางวิทยากรที่มาบรรยายและสาธิตเป็นหลักซึ่งแต่เดิมมีแต่เพียงคำล่ำลือถึงวิธีการในการจารและขั้นตอนการจารซึ่งไม่มีให้เห็นแล้วในท้องถิ่น

ส่วนการศึกษาถึงวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ในปืสาและในคัมภีร์ไบลานจากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ทรงความรู้ด้านภาษาล้านนาจึงพบว่าวิธีการถ่ายทอดความรู้ในคัมภีร์ไบลานมีเฉพาะการถ่ายทอดความรู้เพื่อการใช้งานด้านพิธีกรรมเท่านั้นบุคคลที่รับการถ่ายทอดและเป็นผู้ใช้งานส่วนใหญ่ได้แก่ พระภิกษุสามเณร และพ่ออาจารย์วัด (พ่ออาจ่าน) นำไปใช้ในการสู่ขวัญ สงเคราะห์ หาฤกษ์ ยาม สืบชะตา บูชาเทียน(ปู่จาเตียน) เวรตานในงานมงคล และงานอวมงคล ฯลฯ ซึ่งบางส่วนได้มีการปริวรรตเป็นอักษรภาษาไทย แต่บางส่วนยังคัดลอกเป็นอักษรภาษาล้านนาเพื่อนำมาใช้งานเหมือนประหนึ่งว่าใครอยากได้ก็มาคัดลอกเอาไปใช้

3. เพื่อสืบค้นองค์ความรู้จากปืสาและคัมภีร์ไบลานผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ (ความรู้ใหม่ที่ได้รับ) ในการลงพื้นที่เพื่อสืบค้นองค์ความรู้จากคัมภีร์ปืสาและคัมภีร์ไบลานผลที่เกิดขึ้นจากการบันทึกอนุทินการทำกิจกรรมของผู้ร่วมโครงการใน <http://dharma.ning.com/> ทำให้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นความรู้ที่เกิดขึ้นกับสามเณรและผู้เข้าร่วมกิจกรรม
 4. เพื่อค้นหาแนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้จากปืสาและคัมภีร์ไบลานให้กับคนรุ่นหลังโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
- ผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ (ความรู้ใหม่ที่ได้รับ)

การค้นหาแนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้จากปืสาและคัมภีร์ไบลานในครั้งนี้ในการเตรียมการเบื้องต้นคือการเรียนรู้วิธีการอ่านและแปลภาษาล้านนาเป็นเบื้องต้นซึ่งผู้วิจัยและผู้เข้าร่วม

ยังไม่เกิดความชำนาญและแม่นยำ จากกิจกรรมตรวจสอบคัมภีร์ในวัดนิโครธารามโดยที่จัดแบ่งกลุ่มกันทำงานในการบันทึกแบบฟอร์มสำรวจและ ทำความสะอาดคัมภีร์ในการบันทึกแบบสำรวจมีปัญหา ด้านความชัดเจนทางด้านภาษาจึงทำให้การทำงานติดขัด

จากนั้นทางคณะวิจัยได้หารือปรับเปลี่ยนวิธีการคือ เชิญผู้ทรงภูมิปัญญามาช่วยทีมอ่านและให้สามเณรช่วยกันเขียนบันทึกโดยเน้นที่ข้อความท้ายใบลานซึ่งจะทำให้ทราบถึงความปรารถนาของผู้จารและปีที่จารจากการปรับเปลี่ยนวิธีการทำให้การดำเนินการดำเนินไปได้แต่ก็ค่อนข้างล่าช้าเพราะมีวิทยากรที่ช่วยอ่านเพียงคนเดียวทำให้คณะที่มวิจัยอ่อนล้าไปตาม ๆ กัน

จากวิธีการนี้จึงได้มอบหมายให้ทีมวิจัยลงพื้นที่ในแต่ละวัดเพื่อทำการสืบทอดองค์ความรู้จากปื๊บสาหรือในคัมภีร์ใบลานโดยใช้วิธีการคือเชิญผู้ทรงภูมิปัญญาในหมู่บ้านนั้น ๆ มาเป็นผู้ช่วยอ่านอันเป็นการที่สามารถดำเนินไปได้บ้าง

ในการค้นพบโดยการสัมภาษณ์พบว่าผู้ที่รับการสืบทอดองค์ความรู้ ได้แก่ พระภิกษุสามเณร และพ่ออาจารย์วัด (พ่ออาจ่าน) เพื่อนำไปใช้ในการสวดวิญ ส่งเคราะห์ หาฤกษ์ ยาม สืบชะตาบูชาเทียน(ปู่จาเตียน) เเวรตานในงานมงคล และงานอวมงคล ฯลฯ ซึ่งบางส่วนได้มีการปริวรรตเป็นอักษรภาษาไทย

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้มีการกำหนดคำถามในการวิจัยไว้คือ แนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้จากคัมภีร์ใบลาน ปับสา โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนควรเป็นอย่างไร? ทีมวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้จากคัมภีร์ใบลาน (ปับสา) ร่วมกับคนในชุมชน แต่ละวัด โดยกำหนด 10 วัดในเขตบริการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ใช้กระบวนการที่หลากหลายและมีการปรับกระบวนการในแต่ละกิจกรรมให้สอดคล้องกับคนในพื้นที่และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้กับผู้วิจัยเกิดการสืบทอดไปในตัว แต่ละครั้งของการทำกิจกรรมจึงได้มีการวางแผน การทำงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานให้กับทีมงานทั้งทีมหลัก และทีมร่วมทำให้ได้เรียนรู้กันอย่างหลากหลาย

แนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดความรู้โครงการได้ร่วมกับคนในชุมชนในการหาแนวทางอนุรักษ์และสืบทอดจึงได้แนวทางดังต่อไปนี้

1. การบรรจุเป็นหลักสูตรในการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนพระปริยัติธรรมเพื่อเป็นการนำร่องและให้เยาวชนหรือสามเณรได้ศึกษาในโรงเรียนเป็นแนวทางหนึ่งที่ทางโครงการได้เลือกและลงมือทำถ้าได้รับการเรียนการสอนจากโรงเรียนแล้วก็จะเป็นการต่อเนื่องไปถึงที่วัด และที่บ้านของสามเณรได้ด้วย
2. เป็นแนวทางที่ต้องรอความพร้อมจากอบต.แต่ละพื้นที่โดย มีการประชุมในระดับอำเภอเพื่อให้อบต.ได้นำแนวทางในข้อแรกไปสืบทอดให้กับโรงเรียนในสังกัดของอบต. แนวทางนี้ได้มาจากเวทีการคืนข้อมูลของโครงการซึ่งมีนายกอบต.เข้าร่วมด้วย อาจจะต้องใช้เวลาต่ออีกสักระยะหนึ่งเพื่อทำการทดลอง
3. เป็นแนวทางที่อาจจะต้องใช้เวลานานและต้องมีการรณรงค์กันอีกสักพักจากเจ้าคณะอำเภอเพื่อให้มีนโยบายให้แต่ละวัดเขียนชื่อเป็นภาษาล้านนาและให้มีการภาษากลางกำกับไว้ด้านล่างเพื่อให้คนทั้งในและนอกชุมชนได้เรียนรู้ไปด้วย
4. ด้านการอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานนั้นมีแนวในการอนุรักษ์คือการจัดหมวดหมู่คัมภีร์และมีการถ่ายภาพและเก็บไว้เป็นไฟล์เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้เข้ามาเรียนรู้จากไฟล์ที่เก็บไว้และอีกทั้งยังไม่ต้องมีการเปิดปับสาให้เกิดการชำรุดอีกทางหนึ่ง

บทเรียนและประสบการณ์ของทีมวิจัย

นายวิโรจน์ ไบยา บันทึกไว้ว่า จากการศึกษากับผู้มีความรู้ทางด้านภาษาล้านนา(ตัวเมือง) โดยการซักถามของสามเณรมีความรู้ทางด้านภาษาล้านนาได้ให้ข้อมูลและมีการบันทึกข้อความเกี่ยวกับเนื้อหาในคัมภีร์ใบลาน ดังนี้

1. การดูฤกษ์ยามหรือดูดวงของคนในสมัยโบราณ

2. ตำรายา คาถาต่างๆ ที่คนในสมัยก่อนได้เขียนไว้ในใบสาหร่ายหรือคัมภีร์ใบลาน
3. ได้รู้ถึงตำราการสร้างบ้าน ที่เกี่ยวข้องกับคนในสมัยโบราณ

สิ่งที่ได้รับในกิจกรรมนี้

1. ได้รู้หลักการอ่านภาษาล้านนาการเขียนการเล่นหาง
2. กล้าที่จะถามกล้าที่จะแสดงความคิด
3. ได้รู้หลักการเก็บข้อมูลแบบเป็นหมวดหมู่
4. รู้ถึงวิธีเก็บภาพถ่ายภาพ
5. รู้วิธีการปรับแต่งภาพก่อนนำเข้าคลังเก็บข้อมูล
6. ได้รู้ถึงคุณค่าของคัมภีร์ใบลาน ที่มีต่อคนในสมัยโบราณ

สามเณรอุกฤษฏ์ คำรัตน์ ได้บันทึกไว้ว่า ได้เข้าร่วมกิจกรรมวิจัยภาษาล้านนาคำนี้ รู้สึกว่าเป็นการวิจัยอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะผมเองตอนยังไม่ได้บรรพชายังไม่รู้ว่าภาษาล้านนาคำนี้เป็นอย่างไรด้วยซ้ำ ไม่รู้ว่ามันจะอ่านจะเขียนอย่างไร แต่คงเป็นเพราะผมได้มีโอกาสมาบวช มาศึกษา ณ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธารามแห่งนี้ ผมถึงได้เริ่มรู้จักเริ่มเรียนรู้ภาษาล้านนา ครับ

ที่วัดตาลชุม ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผา จ.น่าน ทำการวิจัยภาษาล้านนาครั้งแรกของผม โดยมีพ่อ หนานทอง กับพระครูวัดตาลชุม เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ ได้ทดลองอ่านเขียนอะไรต่อมิอะไร ต่างๆ นานามากมาย ทำให้การเรียนรู้ครั้งนี้ น่าสนใจและมีความเพลิดเพลินไปด้วย

ต่อมาได้วิจัยที่วัดดอนตัน ต.ศรีภูมิ อ.ท่าวังผา จ.น่าน กับคณะที่มวิจัยล่าสุดผมได้ออกพื้นที่ในการศึกษาคัมภีร์ล้านนา ณ วัด สุคันธาราม (บ้านปง) ในวันที่ 29 พฤษภาคม 2553 โดยมีคณะที่มวิจัยและ ผู้มีความรู้คือ อัยหนานแสวง ต๊ะวิไชย, พ่อหนานอุดม ปิงเมือง เป็นผู้ให้ความรู้จากการศึกษากับผู้มีความรู้ทางด้านภาษาล้านนา (ตัวเมือง) ที่วัดปง

สิ่งที่ได้เรียนรู้คือ

1. วิธีการดูฤกษ์ยาม หรือ ดูดวง ของคนในสมัยโบราณ
2. ตำรายา คาถาต่างๆ ที่คนในสมัยก่อนได้เขียนไว้ในใบสาหร่ายหรือคัมภีร์ใบลาน
3. ได้รู้ถึงตำราการสร้างบ้าน ที่เกี่ยวข้องกับคนในสมัยโบราณ

สิ่งที่ได้รับในกิจกรรมนี้

1. ได้รู้หลักการอ่านภาษาล้านนาการเขียนการเล่นหางของคนสมัยก่อน อ่านยากมาก
2. ทำให้ผมฝึกถามฝึกแสดงความคิด
3. ได้รู้หลักการเก็บข้อมูลแบบเป็นหมวดหมู่อย่างไม่สับสนวุ่นวาย
4. รู้วิธีการปรับแต่งภาพก่อนนำเข้าคลังเก็บข้อมูล
5. ได้รู้ถึงคุณค่าของคัมภีร์ใบลาน ที่มีต่อคนในสมัยโบราณ

การจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนาและการถ่ายทอดความรู้ได้รับการประสานงานความช่วยเหลือ โดย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เครือข่ายภาคเหนือ มาจัดอบรมในการจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนา การถ่ายทอดความรู้ที่มีในบ๊อบและธรรมบาลาน พบว่า การถ่ายทอดความรู้ได้จำกัดบุคคลที่จะนำมาเพื่อประกอบกับการใช้งานด้านพิธีกรรมเท่านั้น ซึ่งบางส่วนได้มีการปริวรรตเป็นอักษรภาษาไทยให้ง่ายสำหรับการใช้งาน

สิ่งที่คาดไว้แล้วได้ตามที่คาด คือ

- 1) ฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนาถึงแม้ว่าจะมีจำนวนปริมาณไม่มากดังที่คาดการณ์นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการทำงานมีฐานข้อมูลภาษาล้านนาไว้ศึกษาค้นคว้าได้และเป็นแนวทางต้นแบบในการทำงานต่อเนื่องต่อไป
- 2) องค์ความรู้ด้านเทคนิคการอ่านการเขียนและได้เรียนรู้ลักษณะตัวอักษรภาษาล้านนาในรูปแบบต่างๆ ในแต่ละท้องถิ่น
- 3) ผู้ทรงความรู้ด้านภาษาล้านนาในชุมชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยผ่านการบวชเรียนมาก่อนในอดีตต่างก็มีความปรารถนาในการที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านภาษาล้านนา

สิ่งที่ไม่ได้คาดไว้แต่ได้ คือ

- 1) ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคการดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลและการจัดระบบจัดเก็บในคอมพิวเตอร์ จากหน่วยงาน สวทช, และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
- 2) การค้นพบบันทึกประวัติศาสตร์ไทยลือบ้านหนองบัวถือได้ว่าเป็นหลักฐานอันสำคัญของชุมชนซึ่งทำให้ทราบถึงเรื่องราวในอดีตได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะกับชุมชน

- 1) ควรการนำเสนอคุณค่าความสำคัญของการอนุรักษ์ภาษาล้านนาต่อชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนได้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญขององค์ความรู้ที่มีอยู่ในคัมภีร์โบราณ
- 2) ควรจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาล้านนาทุกโรงเรียนในท้องถิ่นในอำเภอท่าวังผา
- 3) ทุกภาคส่วนสนับสนุนการใช้อักษรภาษาล้านนาอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นควบคู่กับอักษรภาษาไทย เช่น การเขียนป้ายองค์กร
- 4) ให้การยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงความรู้ทางด้านอักษรภาษาล้านนา

ข้อเสนอแนะกับหน่วยงานในพื้นที่

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้การสนับสนุนชุมชนโดยจัดทำแผนงบประมาณสนับสนุนในการจัดทำฐานข้อมูลคัมภีร์ภาษาล้านนา พร้อมทั้งควรช่วยกันนำเสนอข้อมูลที่มีความสำคัญที่มีอยู่ในคัมภีร์ทำให้เห็นคุณค่าขององค์ความรู้ที่มีอยู่ในคัมภีร์ล้านนา อันจะเป็นการกระตุ้นให้เยาวชนคนรุ่นใหม่สนใจศึกษาและนำความรู้มาใช้ประโยชน์ต่อไป

ภาคผนวก

1. การจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนพระปริยัติธรรม(วัดนิโครธาราม)
2. บทความผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์(RE: Research Exploitation)

. การจัดทำเป็นหลักสูตรท่องถิ่นในโรงเรียนพระปริยัติธรรม(วัดนิโครธาราม)

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม วิชาภาษาล้านนา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม
ต.ป่าคา อ.ท่าวังผา จ.น่าน
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

คำนำ

ภาษาล้านนาเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาวล้านนาในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ และน่าน ซึ่งใช้กันแพร่หลายโดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ที่ใช้ภาษาล้านนาบันทึกหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน จึงได้กำหนดให้วิชาภาษาล้านนาเป็นวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้หลักสูตรดังกล่าวตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๓ เป็นต้นไป

ขอขอบคุณคณะกรรมการฯ เพิ่มเติม วิชาภาษาล้านนาทุก ๆ รูป / คน ที่ได้ร่วมกันจัดทำคำอธิบายรายวิชา โครงสร้างคำอธิบายรายวิชา และจัดทำแผนการเรียนการสอน จนสำเร็จจุล่งไปได้ด้วยดี มา ณ ที่นี้.

ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา วิชาภาษาอังกฤษ	๐๐
คำอธิบายรายวิชาภาษาอังกฤษ	๐๐
โครงสร้างรายวิชา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	๐๐
แผนการจัดการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖	๐๐
การวัดและประเมินผล	๐๐

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิชาภาษาถิ่นนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖)

รายวิชา	ชั้น	ชื่อวิชา	รหัสวิชา	หน่วยกิต	จำนวนชั่วโมงต่อ			ภาคเรียน
					สัปดาห์	ภาคเรียน	ปี	
เพิ่มเติม	ม.๔	ภาษาถิ่นนา ๑	ท ๓๑๒๐๑	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๔	ภาษาถิ่นนา ๒	ท ๓๑๒๐๒	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒
	ม.๕	ภาษาถิ่นนา ๓	ท ๓๒๒๐๑	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๕	ภาษาถิ่นนา ๔	ท ๓๒๒๐๒	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒
	ม.๖	ภาษาถิ่นนา ๕	ท ๓๓๒๐๑	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๖	ภาษาถิ่นนา ๖	ท ๓๓๒๐๒	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒

เนื้อหาที่ใช้เรียนหลักสูตรภาษาถิ่นนา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

๑. พยัญชนะ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ภาคเรียนที่ ๑
๒. สระ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ภาคเรียนที่ ๒
๓. วรรณยุกต์และเครื่องหมาย	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ภาคเรียนที่ ๒
๔. พยัญชนะหางและพยัญชนะควบกล้ำ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ภาคเรียนที่ ๑
๕. แม่สะกดและการผสมคำ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ภาคเรียนที่ ๑
๖. ตัวเลขโทรหา -เลขในธรรม	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ภาคเรียนที่ ๒
๗. คำพิเศษ คำเฉพาะ คำยาก	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ภาคเรียนที่ ๒
๘. คำศัพท์ภาษาบาลีที่เขียนด้วยถิ่นนา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	ภาคเรียนที่ ๑
๙. อ่านวรรณคดี,วรรณกรรมถิ่นนา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	ภาคเรียนที่ ๑
๑๐. เขียนวรรณคดี,วรรณกรรมถิ่นนา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	ภาคเรียนที่ ๒

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิชาภาษาล้านนา รหัสวิชา ท ๓๑๒๐๑
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑ เวลา ๔๐ ชั่วโมง จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต

ภาษาล้านนาเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาวล้านนาในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ และน่าน ซึ่งใช้กันแพร่หลายโดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ที่ใช้ภาษาล้านนา บันทึกหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงควรเรียนรู้ภาษาล้านนาให้เข้าใจ และสามารถนำไปใช้ให้ถูกต้อง โดยสามารถเขียน - อ่านภาษาล้านนาได้อย่างถูกต้อง

รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนา พยัญชนะภาษาล้านนา หลักการเขียนพยัญชนะภาษาล้านนา หลักการอ่านออกเสียงพยัญชนะภาษาล้านนา การเทียบพยัญชนะล้านนากับไทย

ตระหนักและเห็นคุณค่าของการนำความรู้ วรรณคดีและวรรณกรรมล้านนา ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมกับสมณสาธิต

ผลการเรียนรู้

๑. รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนา
๒. รู้และเข้าใจพยัญชนะ
๓. อ่าน - เขียนพยัญชนะได้อย่างถูกต้อง
๔. เทียบพยัญชนะระหว่างล้านนากับภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง
๕. มีความสนใจใฝ่เรียนรู้
๖. มีมารยาทในการเรียนภาษาล้านนา

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระภาษาไทย วิชาภาษาถิ่นนา ๑ รหัสวิชา ท ๓๑๒๐๑

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑ เวลา ๔๐ ชั่วโมง จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการ เรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	มาเขียนตัว เมืองกันเถอะ	ข้อที่ ๑, ๕, ๖	-ภาษาถิ่นนาเป็นภาษาที่เก่าแก่ ใช้ในการบันทึกหลักฐานทาง พระพุทธศาสนาในอาณาจักร ถิ่นนา --ศึกษาประวัติความเป็นมา ของภาษาถิ่นนา	๓	๑๐
๒	พยัญชนะ(ตัว เมือง)	ข้อที่ ๒, ๓, ๔, ๕, ๖	พยัญชนะในภาษาถิ่นนามี ๓๓ ตัว แบ่งออกเป็นพยัญชนะวรรค ๕ วรรค และพยัญชนะ อวรรค	๑๘	๓๐
๓	พยัญชนะ พิเศษ	ข้อที่ ๒, ๓, ๔, ๕, ๖	พยัญชนะพิเศษคือพยัญชนะที่ เพิ่มเติมเข้ามาทีหลัง เพื่อให้ สะดวกในการใช้งาน	๕	๑๐
๔	หลักการเทียบ พยัญชนะ	ข้อที่ ๒, ๓, ๔, ๕, ๖	การเทียบพยัญชนะภาษาถิ่นนา กับพยัญชนะภาษาไทย	๑๐	๒๐
รวม				๓๖	๗๐
สรุปภาพรวม (สอบกลางภาคเรียน)				๒	๑๕
สรุปภาพรวม (ปลายภาคเรียน)				๒	๑๕
รวมทั้งสิ้นตลอดภาคเรียน				๔๐	๑๐๐

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิชาภาษาล้านนา รหัสวิชา ท ๓๑๒๐๒
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๒ เวลา ๔๐ ชั่วโมง จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต

ภาษาล้านนาเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาวล้านนาในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ และน่าน ซึ่งใช้กันแพร่หลายโดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ที่ใช้ภาษาล้านนาบันทึกหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงควรเรียนรู้ภาษาล้านนาให้เข้าใจ และสามารถนำไปใช้ให้ถูกต้อง โดยสามารถเขียน - อ่านภาษาล้านนาได้อย่างถูกต้อง

รู้และเข้าใจสระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายของภาษาล้านนา หลักการเขียน การอ่าน การวางรูปสระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายของภาษาล้านนา การเทียบสระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายระหว่างภาษาล้านนากับภาษาไทย

ตระหนักและเห็นคุณค่าของการนำความรู้ วรรณคดีและวรรณกรรมล้านนา ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมกับสมณสาธูป

ผลการเรียนรู้

๑. รู้และเข้าใจสระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายของภาษาล้านนา
๒. อ่าน - เขียน วางรูปสระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายของภาษาล้านนาได้อย่างถูกต้อง
๓. เทียบสระ วรรณยุกต์ เครื่องหมายระหว่างภาษาล้านนากับภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง
๔. มีความสนใจใฝ่เรียนรู้
๕. มีมารยาทในการเรียนภาษาล้านนา

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระภาษาไทย วิชาภาษาถิ่น ๑ รหัสวิชา ท ๓๑๒๐๒

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๒ เวลา ๔๐ ชั่วโมง จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	สระ(ไม้)	ข้อที่ ๑, ๒, ๔, ๕	สระในภาษาถิ่นแบ่งออกเป็น ๓ ชนิด คือ สระลอย สระจม และสระพิเศษ	๑๓	๒๕
๒	วรรณยุกต์ และ เครื่องหมาย	ข้อที่ ๑, ๒, ๔, ๕	เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบหรือประสมของภาษาถิ่นมีลักษณะเฉพาะทั้งการเขียน การอ่าน ออกเสียง และการบังคับใช้	๑๐	๒๐
๓	หลักการ เทียบสระ วรรณยุกต์	ข้อที่ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕	การเทียบสระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายภาษาถิ่นกับภาษาไทย	๑๓	๒๕
รวม				๓๖	๗๐
สรุปภาพรวม (สอบกลางภาคเรียน)				๒	๑๕
สรุปภาพรวม (ปลายภาคเรียน)				๒	๑๕
รวมทั้งสิ้นตลอดภาคเรียน				๔๐	๑๐๐

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิชาภาษาล้านนา ๓ รหัสวิชา ท ๓๒๒๐๑
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑ เวลา ๕๐ ชั่วโมง จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต

ภาษาล้านนาเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาวล้านนาในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ และน่าน ซึ่งใช้กันแพร่หลายโดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ที่ใช้ภาษาล้านนา บันทึกหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงควรเรียนรู้ภาษาล้านนาให้เข้าใจ และสามารถนำไปใช้ให้ถูกต้อง โดยสามารถเขียน - อ่านภาษาล้านนาได้อย่างถูกต้อง

รู้และเข้าใจพยัญชนะ “หาง” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนพยัญชนะหลัก พยัญชนะควบกล้ำในภาษา ล้านนา มี ๓ ตัว คือ “ตัวระ” “ตัวละ” “ตัววะ” การผสมคำที่มีตัวสะกดและไม่มีตัวสะกด เขียน - อ่าน คำที่ประสมด้วยพยัญชนะหาง คำที่มีตัวสะกดและไม่มีตัวสะกด

ตระหนักและเห็นคุณค่าของการนำความรู้ภาษาล้านนา วรรณคดีและวรรณกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมกับ สมณะสาธิต

ผลการเรียนรู้

๑. รู้และเข้าใจพยัญชนะหางและพยัญชนะควบกล้ำ
๒. รู้และเข้าใจการประสมคำที่มีตัวสะกดและไม่มีตัวสะกด
๓. เขียน - อ่าน คำที่ประสมด้วยพยัญชนะหาง คำที่มีตัวสะกดและไม่มีตัวสะกดได้อย่างถูกต้อง
๔. มีความสนใจใฝ่เรียนรู้
๕. มีมารยาทในเรียนภาษาล้านนา

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิชาภาษาล้านนา ๓

รหัสวิชา ท ๓๒๒๐๑

ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๕

ภาคเรียนที่ ๑

เวลา ๔๐ ชั่วโมง

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	พยัญชนะทาง ภาษาล้านนา	ข้อที่ ๑ ข้อที่ ๓	พยัญชนะทางที่เป็นสัญลักษณ์ของ พยัญชนะหลัก เรียกตามชื่อพยัญชนะ หลัก เฉพาะพยัญชนะหลักบางตัว เท่านั้นที่มีพยัญชนะทาง	๑๐	๑๕
๒	พยัญชนะควบ กล้ำ	ข้อที่ ๑ ข้อที่ ๓	พยัญชนะควบกล้ำในภาษาล้านนามี ๓ ตัวคือ ตัวระ ตัวละ ตัววะ	๑๐	๑๕
๓	แม่สะกดและ การผสมคำ	ข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓	การประสมคำ การเทียบตัวสะกด ภาษาล้านนากับภาษาไทย	๑๖	๔๐
รวม				๓๖	๗๐
สรุปภาพรวม (สอบกลางภาคเรียน)				๒	๑๐
สรุปภาพรวม (ปลายภาคเรียน)				๒	๒๐
รวมทั้งสิ้นตลอดภาคเรียน				๔๐	๑๐๐

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิชาภาษาล้านนา รหัสวิชา ท ๓๒๒๐๒
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒ เวลา ๔๐ ชั่วโมง จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต

ภาษาล้านนาเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาวล้านนาในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ และน่าน ซึ่งใช้กันแพร่หลายโดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ที่ใช้ภาษาล้านนา บันทึกหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงควรเรียนรู้ภาษาล้านนาให้เข้าใจ และสามารถนำไปใช้ให้ถูกต้อง โดยสามารถเขียน - อ่านภาษาล้านนาได้อย่างถูกต้อง

รู้และเข้าใจตัวเลขที่ใช้ในภาษาล้านนา อ่าน เขียนตัวเลขภาษาล้านนาทั้ง ๒ ชนิดคือ ตัวเลข โหรา กับเลขในธรรม รู้และเข้าใจหลักการใช้คำพิเศษ คำเฉพาะ คำยาก อ่าน - เขียนคำเฉพาะ คำยาก ตระหนักและเห็นคุณค่าของการนำความรู้ภาษาล้านนา วรรณคดีและวรรณกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมกับ สมณะสาธิต

ผลการเรียนรู้

1. รู้และเข้าใจหลักการใช้ตัวเลขโหรา และตัวเลขในธรรม
2. อ่าน - เขียนตัวเลขโหราและตัวเลขในธรรมได้อย่างถูกต้อง
3. รู้และเข้าใจหลักการใช้คำพิเศษ คำเฉพาะ คำยาก
4. อ่าน - เขียนคำพิเศษ คำเฉพาะ และคำยากได้อย่างถูกต้อง
5. มีความสนใจใฝ่เรียนรู้
6. มีมารยาทในเรียนภาษาล้านนา

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย รายวิชาภาษาถิ่นนา รหัสวิชา ท ๓๒๒๐๒

ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๕

ภาคเรียนที่ ๒

เวลา ๔๐ ชั่วโมง

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	ตัวเลขล้านนา	ข้อที่ ๑ ข้อที่ ๓	ตัวเลขในภาษาถิ่นนามี ๒ ชนิดคือ เลขโหรา และเลขในธรรม	๕	๑๐
๒	คำพิเศษของ ภาษาถิ่นนา	ข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓	คำพิเศษเป็นคำที่สร้างขึ้นมาใช้เป็น การเฉพาะ โดยมีวิธีการอ่านเป็นของ ตนเอง	๕	๑๐
๓	คำเฉพาะใน ภาษาถิ่นนา	ข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓	คำเฉพาะเป็นคำที่เขียนตามการออก เสียงของคำ ที่ใช้สื่อสารใน ชีวิตประจำวันของชาวถิ่นนา	๘	๑๕
๔	คำยากในภาษา ถิ่นนา	ข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓	คำยากเป็นคำที่เกิดจากการผสมคำ หลายรูปแบบ มีลักษณะเฉพาะ จำเป็นต้องใช้ความรู้ความเข้าใจตาม หลักการผสมคำของอักขรวิธีภาษา ถิ่นนา	๑๘	๓๕
รวม				๓๖	๗๐
สรุปภาพรวม (สอบกลางภาคเรียน)				๒	๑๐
สรุปภาพรวม (ปลายภาคเรียน)				๒	๒๐
รวมทั้งสิ้นตลอดภาคเรียน				๔๐	๑๐๐

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

วิชาภาษาบาลี

รหัสวิชา ท ๓๓๒๐๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ภาคเรียนที่ ๑ เวลา ๔๐ ชั่วโมง

จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต

ภาษาล้านนาเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาวล้านนาในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ และน่านรวมถึงแคว้นล้านนาในอดีตได้แก่สิบสองปันนา และประเทศลาว ซึ่งใช้กันแพร่หลายโดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ที่ใช้ภาษาล้านนาก็กหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงควรเรียนรู้ภาษาล้านนาให้เข้าใจ และสามารถนำไปใช้ให้ถูกต้อง โดยสามารถอ่านภาษาบาลีล้านนา และอ่านธรรมได้อย่างถูกต้อง

รู้และเข้าใจคำศัพท์ภาษาบาลีที่เขียนด้วยอักษรล้านนา อ่านภาษาบาลีที่เขียนด้วยอักษรล้านนา อ่านวรรณกรรม และอ่านวรรณคดีในธรรมพื้นเมืองที่เขียนด้วยอักษรภาษาล้านนา

ตระหนักและเห็นคุณค่าของการนำความรู้ วรรณคดีและวรรณกรรมพื้นบ้านล้านนาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมกับสมณสาธูป

ผลการเรียนรู้

1. รู้และเข้าใจคำศัพท์ที่เป็นภาษาบาลีที่เขียนด้วยอักษรล้านนา
2. อ่านคำศัพท์ภาษาบาลีที่เขียนด้วยอักษรล้านนาได้อย่างถูกต้อง
3. อ่านวรรณกรรม วรรณคดีในธรรมพื้นเมืองที่เขียนด้วยอักษรล้านนาได้อย่างถูกต้อง
4. มีความสนใจใฝ่เรียนรู้
5. มีมารยาทในการเรียนภาษาล้านนา

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

วิชาภาษาล้านนา ๓

รหัสวิชา ท ๓๓๒๐๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ภาคเรียนที่ ๑

เวลา ๔๐ ชั่วโมง

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑	รู้ไปในคำศัพท์	๑.อ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาบาลีล้านนาได้อย่างถูกต้อง ๒. เขียนคำศัพท์ภาษาบาลีล้านนาได้อย่างถูกต้อง	อ่าน - เขียนคำศัพท์ภาษาบาลีที่เขียนด้วยอักษรล้านนา	๑๐	๒๐
๒	จับวรรณคดี-วรรณกรรมมาอ่าน	๓. อ่านวรรณกรรม วรรณคดีในธรรมพื้นเมืองที่เขียนด้วยอักษรล้านนาได้อย่างถูกต้อง ๔. มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ ๕. มีมารยาทในการเรียนภาษาล้านนา	-อ่านวรรณกรรมวรรณคดีในธรรมพื้นเมืองที่เขียนด้วยอักษรล้านนาที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น	๒๖	๕๐
รวมทั้งสิ้น ๑ ภาคเรียน				๓๖	๗๐
สรุปภาพรวม (สอบกลางภาคเรียน)				๒	๑๐
สรุปภาพรวม (ปลายภาคเรียน)				๒	๒๐
รวมทั้งสิ้นตลอดภาคเรียน				๔๐	๑๐๐

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิชาภาษาล้านนา

รหัสวิชา ท ๓๓๒๐๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒ เวลา ๔๐ ชั่วโมง

จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต

ภาษาล้านนาเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาวล้านนาในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ และน่านรวมถึงแคว้นล้านนาในอดีตได้แก่สิบสองปันนา และประเทศลาว ซึ่งใช้กันแพร่หลายโดยเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ที่ใช้ภาษาล้านนากับหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงควรเรียนรู้ภาษาล้านนาให้เข้าใจ และสามารถนำเอาไปใช้ให้ถูกต้อง โดยสามารถเขียนภาษาบาลีล้านนาและอ่านธรรมได้อย่างถูกต้อง

รู้และเข้าใจหลักการเขียนวรรณกรรมพื้นบ้าน หลักการเขียนวรรณคดีพื้นเมืองด้วยอักษรล้านนา

ตระหนักและเห็นคุณค่าของการนำความรู้ในวรรณคดีและวรรณกรรมพื้นบ้านล้านนาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมกับสมณสาธิต

ผลการเรียนรู้

๑. รู้และเข้าใจในหลักการเขียนวรรณกรรมพื้นบ้าน วรรณคดีพื้นเมืองด้วยอักษรล้านนา
๒. เขียนวรรณกรรม วรรณคดีพื้นบ้านล้านนาได้อย่างถูกต้อง
๓. มีความมุ่งมั่นในการทำงาน
๔. อนุรักษ์ สืบสานการเรียนรู้วิชาภาษาล้านนาให้ยั่งยืน

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิชาภาษาล้านนา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ภาคเรียนที่ ๒ เวลา ๔๐ ชั่วโมง

รหัสวิชา ท ๓๓๒๐๒

จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑	สนุกเขียนวรรณคดี-วรรณกรรม	ข้อ ๑ ข้อ ๒ ข้อ ๓ ข้อ ๔	- เขียนวรรณคดีและวรรณกรรมพื้นเมืองด้วยอักษรภาษาล้านนา	๓๘	๗๐
รวมทั้งสิ้น ๒ ภาคเรียน				๓๖	๗๐
สรุปภาพรวม (สอบกลางภาคเรียน)				๒	๑๐
สรุปภาพรวม (ปลายภาคเรียน)				๒	๒๐
รวมทั้งสิ้นตลอดภาคเรียน				๔๐	๑๐๐

แผนการจัดการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิชา ภาษาล้านนา รหัสวิชา ท ๓๑๒๐๑
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ มาเขียนตัวเมืองกันเถอะ เวลาเรียน ๓ ชั่วโมง

๑. เป้าหมายการเรียนรู้

๑.๑ ความเข้าใจที่คงทน

ภาษาล้านนา เป็นภาษาที่บันทึกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ในอาณาจักรล้านนา เป็นเรื่องที่ต้องเรียนรู้ เพื่อจะได้เข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง

๑.๒ ผลการเรียนรู้

๑. รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนา

๒. มีความสนใจใฝ่เรียนรู้

๓. มีมารยาทในการเรียนภาษาล้านนา

๑.๓ ความคิดรวบยอด/สาระสำคัญ

-ภาษาล้านนาเป็นภาษาที่เก่าแก่ ใช้ในการบันทึกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
 และภูมิปัญญาท้องถิ่นในอาณาจักรล้านนา

-ศึกษาประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนา

๑.๔ สาระการเรียนรู้ (K)

ประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนา

๑.๕ ทักษะการคิด / การลงมือปฏิบัติ (P)

-อภิปรายประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนา

-ทำใบงาน เรื่อง ประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนา

๑.๖ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

-มีระเบียบวินัย

-ใฝ่เรียนรู้

-มุ่งมั่นในการทำงาน

๒. หลักฐานการเรียนรู้

๒.๑ ชิ้นงาน/ภาระงาน

-แบ่งกลุ่มทำรายงาน เรื่อง ประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนา

-ใบงาน

-ทดสอบก่อน - หลังเรียน

๒.๒ การวัดและประเมินผล

-แบบประเมินการทำรายงานกลุ่ม

-แบบประเมินใบงาน

-ทำแบบทดสอบก่อน - หลังเรียน

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	กิจกรรม	เวลา ๓ ชั่วโมง
๑	ประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนา	- ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน - ครูอธิบาย เรื่อง ประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนา	๑
		- ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ ๕ รูป เพื่อทำการค้นคว้ารายงาน เรื่อง ประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนาพร้อมทั้งอภิปรายหน้าชั้นเรียน - ให้นักเรียนทำใบงาน เรื่อง ประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนา - ทำแบบทดสอบหลังเรียน	๒
		รวม	๓

๔. สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้

๔.๑ หนังสือเรียน ภาษาล้านนา

๔.๒ ใบงาน

๔.๓ คอมพิวเตอร์

๔.๔ โปรเจ็คเตอร์

๔.๕ กระดาน

๔.๖ ห้องสมุด

๔.๗ อินเทอร์เน็ต

๔.๘ ทรัพยากรบุคคล

๕. เกณฑ์การประเมิน

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ / ระดับคะแนน			
	ดีมาก (๔)	ดี (๓)	พอใช้ (๒)	ปรับปรุง (๑)
๑. การทำรายงาน เรื่องประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนา แล้ว อภิปรายหน้าชั้นเรียน (๕ คะแนน)	ทำรายงานได้เป็นรูปเล่มสวยงาม ถูกต้องตามเนื้อหาที่กำหนดให้ มีการอภิปรายหน้าชั้นเรียนได้ดี บุคลิกภาพผู้ออกมา อภิปรายดี และส่ง	ทำรายงานได้เป็นรูปเล่มสวยงาม ถูกต้องตามเนื้อหาที่กำหนดให้ มีการอภิปรายหน้าชั้นเรียนได้ไม่ดีเท่าที่ควร บุคลิกภาพผู้ออกมา	ทำรายงานได้เป็นรูปเล่มสวยงาม ถูกต้องตามเนื้อหาที่กำหนดให้ มีการอภิปรายหน้าชั้นเรียนได้ไม่ดีพอ บุคลิกภาพผู้	ทำรายงานได้เป็นรูปเล่มไม่สวยงาม ถูกต้องตามเนื้อหาที่กำหนดให้ มีการอภิปรายหน้าชั้นเรียนไม่ครบถ้วน บุคลิกภาพผู้

รายการ ประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ / ระดับคะแนน			
	ดีมาก (๔)	ดี (๓)	พอใช้ (๒)	ปรับปรุง (๑)
	งานทันเวลาที่กำหนด	อภิปรายดี และส่งงานทันเวลาที่กำหนด	ออกมาอภิปราย ไม่เรียบร้อย ส่งงานไม่ทันเวลาที่กำหนด	ออกมาอภิปราย ไม่เรียบร้อย ส่งงานโดยต้องให้อาจารย์เตือนหลายครั้ง
๒.ทำใบงาน (๓ คะแนน)	ส่งแบบใบงานตามเวลาที่กำหนด และมีความถูกต้องดีมาก	ส่งใบงานตามเวลาที่กำหนด และมีความถูกต้องดี	ส่งใบงานตามเวลาที่กำหนด และมีความถูกต้องปานกลาง	ส่งใบงานตามเวลาที่กำหนด และมีความถูกต้องน้อย
๓. ทดสอบหลังเรียน (๒คะแนน)		ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ดี (๒ คะแนน)	ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ปานกลาง (๑คะแนน)	

๖.เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
๙-๑๐	๔ หมายถึง ดีมาก
๗-๘	๓ หมายถึง ดี
๕-๖	๒ หมายถึง พอใช้
ต่ำกว่า ๕	๑ หมายถึง ปรับปรุง

๗. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๘. ความคิดเห็นของผู้บริหาร

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้บริหารสถานศึกษา

๙. บันทึกผลหลังการสอน

๙.๑ ความรู้ ความเข้าใจ (K)

.....

.....

.....

๙.๒ ทักษะกระบวนการ (P)

.....

.....

.....

๙.๓ เจตคติ คุณธรรมจริยธรรม ความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน (A)

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย วิชา ภาษาล้านนา รหัสวิชา ท ๓๑๒๐๑
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ พยัญชนะ(ตัวเมือง) เวลาเรียน ๑๘ ชั่วโมง

๑. เป้าหมายการเรียนรู้

๑.๑ ความเข้าใจที่คงทน

พยัญชนะ (ตัวเมือง) เป็นสิ่งผู้เรียนภาษาล้านนาต้องเรียนรู้เบื้องต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนในบทต่อไป

๑.๒ ผลการเรียนรู้

๑. รู้และเข้าใจพยัญชนะ

๒. อ่าน - เขียนพยัญชนะได้อย่างถูกต้อง

๓. เทียบพยัญชนะระหว่างล้านนากับภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง

๔. มีความสนใจใฝ่เรียนรู้

๕. มีมารยาทในการเรียนภาษาล้านนา

๑.๓ ความคิดรวบยอด/สาระสำคัญ

พยัญชนะในภาษาล้านนามี ๓๓ ตัว แบ่งออกเป็นพยัญชนะวรรค ๕ วรรค และพยัญชนะ อวรรค

๑.๔ สาระการเรียนรู้ (K)

ความหมายของพยัญชนะภาษาล้านนา

-พยัญชนะ วรรค (กะ วรรค, จะ วรรค, ะ วรรค, ตะ วรรค, ปะ วรรค)

-พยัญชนะ อะ วรรค

-ความแตกต่างของเสียงอ่าน

๑.๕ ทักษะการคิด / การลงมือปฏิบัติ (P)

-อ่านพยัญชนะ วรรค (กะ วรรค, จะ วรรค, ะ วรรค, ตะ วรรค, ปะ วรรค)

-เขียนพยัญชนะ วรรค (กะ วรรค, จะ วรรค, ะ วรรค, ตะ วรรค, ปะ วรรค)

-อ่านพยัญชนะ อะ วรรค

-เขียนพยัญชนะ อะ วรรค

-เทียบความแตกต่างของเสียงอ่าน

-ทำใบงาน เรื่อง วรรค (กะ วรรค, จะ วรรค, ะ วรรค, ตะ วรรค, ปะ วรรค)

-ทำใบงาน เรื่อง อ วรรค

-ทำใบงาน เรื่อง ความแตกต่างของเสียงอ่าน

๑.๖ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

-มีระเบียบวินัย

-ใฝ่เรียนรู้

-มุ่งมั่นในการทำงาน

๒. หลักฐานการเรียนรู้

๒.๑ ชิ้นงาน/ภาระงาน

- อ่าน-เขียนพยานะ
- ใบงาน
- ทดสอบก่อน - หลังเรียน

๒.๒ การวัดและประเมินผล

- แบบประเมินการอ่าน-เขียนพยานะ
- แบบประเมินใบงาน
- ทำแบบทดสอบก่อน - หลังเรียน

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	กิจกรรม	เวลา ๑๕ ชั่วโมง
๑	พยานะ	- ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน - ครูอธิบาย เรื่อง พยานะ วรรณคดี - ฝึกนักเรียนให้อ่าน-เขียน เรื่อง พยานะ วรรณคดี - ให้นักเรียนทำใบงานเรื่อง วรรณคดี	๘
		- ครูอธิบาย เรื่อง พยานะ อะ วรรณคดี - ฝึกนักเรียนให้อ่าน-เขียน เรื่อง พยานะ อะ วรรณคดี - ให้นักเรียนทำใบงานเรื่อง อะ วรรณคดี	๒
		- ครูอธิบาย เรื่อง ความแตกต่างของเสียงอ่าน - ให้นักเรียนทำใบงานเรื่อง ความแตกต่างของเสียงอ่าน	๖
		- ทำแบบทดสอบหลังเรียน	๒
		รวม	๑๘

๔. สื่อ วัสดุ อุปกรณ์/ แหล่งเรียนรู้

- ๔.๑ หนังสือเรียน ภาษาล้านนา
- ๔.๒ ใบงาน
- ๔.๓ คอมพิวเตอร์
- ๔.๔ โปรเจ็คเตอร์
- ๔.๕ กระดาน
- ๔.๖ ห้องสมุด
- ๔.๗ อินเทอร์เน็ต
- ๔.๘ ทรัพยากรบุคคล